

NOVI

ODMEV

ŠTEVILKA 13
MAREC 2001

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM

BESEDA UREDNIKA

Ze ob pripravi tretje številke Novega odmeva so nekateri dvomili, da bo sploh izšla. Pa je in doslej je izšlo že 12 števil. "Doodmevali" smo celo v tretji milenij. Vanj vstopamo s številko 13. Upam, da ne bo nesrečna. Morda pa bo celo zelo srečna. Priprave nanjo so tekle bolj gladko kot sicer. Predvsem iz strahu, da se ne bi ponovile težave, ki so spremljale izid 12. številke.

V Novi odmev uvajamo novo rubriko - Zdravje. Z njo bomo še povečali število sodelavcev. Povabilu uredništva so se odzvali zdravniki in farmacevti, ki bodo pisali o zanimivih temah iz medicine in - tako vsaj upamo - odgovarjali na vprašanja bralcev. Uredništvo si prizadeva, da bi še izboljšali kakovost našega časopisa.

O uredniški politiki sem že večkrat pisal. Če smo pri popravljanju prispevka nehote spremenili njegovo bistvo, smo se za napako opravičili. Še zlasti, če je šlo za zelo osebno ustvarjalni prispevek. Če je bila naša napaka huda, smo v naslednji številki objavili popravek ali prispevek v originalni obliki. Če smo prejeli dva prispevka o isti temi, smo praviloma objavili oba, vendar malce pokrajšana. Nismo hoteli sodelavce izgubljati zato, ker bi jih nehote prizadeli ali užalili. Tudi zato je "uredniški koš" skoraj prazen. Škarje pa le moramo uporabljati.

Prejeli smo pismo, ki se nanaša na nek prispevek, objavljen v 12. številki. Avtorjev sorodnik zahteva, da prispevek vnovič natisnemo, tokrat v slovenščini. Za prejšnjo številko smo ga namreč prejeli v dveh različicah - v slovenski in hrvaški. Izbrali smo drugega, ker smo menili, da je bolj avtentičen in posrečen. Avtor se ni pritožil, zato upamo, da bo tudi v prihodnje - v kakšnikoli obliki - sodeloval v našem in njegovem Novem odmevu. S hvaležnostjo sprejemamo ne le pohvale, ampak tudi pritožbe. Tudi tako se izboljšuje naša kakovost. Želimo pa si, da bi se ta, ki se je pritožil, tudi sam vključil v pripravo Novega odmeva, in sicer s kakšnim svojim prispevkom. In to v pravilni slovenščini. Tako kot je obljubil.

Silvin Jerman

SLIKA NA NASLOVNICI:
Stanko Vraz (slika je delo Mihaela Stroja) in spominska plošča Stanku Vrazu na Opatički ulici v Zagrebu.

V LJUBLJANI
O SLOVENCIH
NA
HRVAŠKEM

Februarja so se predstavniki Zveze slovenskih društev na Hrvaškem v Ljubljani sešli s slovenskim predsednikom Milanom Kučanom, zunanjim ministrom Dimitrijem Ruplom, državno sekretarko za Slovence po svetu in v zamejstvu Magdalenom Tovornikom in ljubljansko županjo Viktorijo Potočnik.

V začetku leta so iskro nesporazumov zanetila poročila, da je nova državna sekretarka za Slovence po svetu in v zamejstvu Magdalena Tovornik sprejela predstavnike vseh slovenskih društev v sosednjih državah. Izkazalo se je, da so bili na sestanku povabljeni le Slovenci iz Avstrije, Madžarske in Italije, ne pa tudi iz Hrvaške. Državni sekretarki smo v zvezi s tem poslali odprto pismo, v katerem smo med drugim zapisali: "Prav gotovo si ne zaslužimo, da slovenska država pozablja na nas in da nas se slovenska politična javnost spomni le v kritičnih trenutkih, recimo ob izbrisu iz hrvaške ustave". Državna sekretarka nas je nato povabila na obisk v Ljubljano.

7. februarja so se s Tovornikovo sešli štirje predstavniki Zveze slovenskih društev na Hrvaškem: Darko Šonc, Franc Strašek (Zagreb), Marijan Keber (Reka) in Konrad Tratnik (Split). Temeljito so se pogovorili o vseh težavah in odprtih problemih, posebej podrobno pa o vprašanju financiranja. Predstavniki Zveze so opozorili, da je slovenski parlament leta 1996 sprejel resolucijo o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah in da bi morala slovenska država pri obravnavanju Slovencev na Hrvaškem spoštovati to resolucijo. Zahtevali so, da se Slovenija končno izreče o tem, kaj smo Slovenci na Hrvaškem, ali smo manjšina, ali smo zamejci, ali smo zdomci. Hrvaška država je svoje že storila: Slovence je uvrstila v ustavni zakon o narodnostnih manjšinah. Državna sekretarka Tovornikova je pokazala razumevanje za ta stališča. Zatrnila je, da bomo odslej gradili partnerske odnose in da bo Slovenija kmalu natančno opredelila svoj odnos do Slovencev na Hrvaškem. Poseben problem je financiranje. Vodstvo Zveze meni, da bi morali sredstva, namenjena Slovincem po svetu in v zamej-

stvu razdeliti pravično in da bi bilo treba prekiniti prakso, ko slovenska društva na Hrvaškem prejemajo manj denarja kot podobna društva v drugih državah. Zveze se strinja, da bo slovenska država podpirala predvsem konkretne projekte posameznih društev, vendar želi ohraniti pravico, da o dokončni razdelitvi in razporeditvi skupnih sredstev odloča v skladu s pravilnikom Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Prav tako pričakuje zagotovila, da bo Slovenija pomagala pokriti tudi stroške, ki niso povezani s konkretnimi projekti, kar velja predvsem za najemnine. Vsa društva delujejo v najetih prostorih, stroški pa so astronomski. Če pomoči ne bo, teh stroškov preprosto ne bo mogoče pokriti. Ali naj v tem primeru društva zaprejo vrata svojih prostorov?! Državna sekretarka Tovornikova je zagotovila, da bo pomagala pri iskanju metode in načina za rešitev tega problema.

Po sestanku s Tovornikovo so se predstavniki Zveze slovenskih društev na Hrvaškem udeležili dveh sprejemov, ki sta ju ob slovenskem kulturnem prazniku za predstavnike vseh zamejskih Slovencev pripravila predsednik države Milan Kučan in ljubljanska županja Viktorija Potočnik. Predsednik Kučan je na sprejemu dejal, da smo Slovenci na Hrvaškem dobro organizirani, da smo veliko storili za ohranjanje slovenske kulturne dediščine in da bomo v prihodnje deležni večje pomoči matične države.

Teden dni pozneje, 13. februarja, je predstavniki Zveze slovenskih društev na Hrvaškem sprejel še zunanji minister Dimitrij Rupel. Tudi na tem sestanku so bili v ospredju finančni problemi in neurejen odnos Slovenije do Slovencev na Hrvaškem. Po mnenju ministra bi lahko v času proračunske razprave v slovenskem parlamentu zagotovili dodatna sredstva za Slovence na Hrvaškem. Na Hrvaškem je 0,4 odstotka prebivalcev Slovencev, kar je več kot 20.000 ljudi, ki jim po besedah ministra Rupla pripadajo določene pravice.

(Ištd)

Ko človek odhaja v svet, prostovoljno ali prisilno, pogosto vzame s seboj dragocene stvari. Ne misli samo na dobrine, ki naj bi mu pomagale prebroditi številne ovire v vsakdanjem življenju. Vselej pone- se s seboj tudi nekaj za dušo. In velikokrat so to pesmi. Pesem je stal- na spremljevalka življenja. Pesem povezuje in združuje. Slovenska pesem - vzvišenega tona ali z ljudskimi verzi v domotožnem razpo- loženju - ohranja slovensko kulturo. Ko je slovenska beseda v tujem okolju ogrožena, je zadnja obramba prav skladnost melodije žlahtnih besed in misli v maternem jeziku. Slovenci, strnjeni okrog Slovenske- ga doma v Zagrebu in njegovega pevskega zbora, to dobro vemo. Za- to zborovsko petje negujemo že 70 let.

(d.š.)

KONCERT OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU IN 70-LETNICI ZBORA SLOVENSKI DOM

V četrtek, 2. februarja ob 20. uri je bila v veliki dvorani Hr- vaškega glasbenega zavoda v Zagrebu velika slovesnost v počastitev slovenskega kulturnega praznika. Pevski zbor Slovenski dom je v sodelovanju z dvema zboroma iz Slovenije - lovskega pevskega zbo- ra iz Globokega pri Brežicah in mešanega pevskega zbora iz Dobo- ve pri Brežicah - priredil združeni pevski koncert zborov pod vod- stvom zborovodje **Franca Keneja**. Po slavnostnem govoru sloven- skega veleposlanika v Zagrebu **Boštjana Kovačiča** je najprej nasto- pil lovski pevski zbor Globoko, ki je izvedel pet pesmi (Črni kos, Zvezde, Planika, Okoli hišice in Furmanska). Tudi mešani pevski zbor iz Dobove je zapel pet pesmi (Luba vigred se rodi, Pa se sliš', Dolga nočka temna ti si, V snegu, Pod jasnim nebom). Zadnji so na oder prišli slavljenci - člani pevskega zbora Slovenski dom, ki slavi 70-letnico delovanja. Zbor je zapel sedem pesmi (Luna sije, Kiša, Vi- lota, Ave Maria, Rasti rožmarin, Siničja tožba, Ženka mi v goste gre, Amen).

Zanimiv, skrbno pripravljen in izbran spored slovenskih narod- nih in umetnih pesmi, pevska disciplina in vzoren nastop so med pos-lušalci v polni dvorani vzbudili upravičeno odobravanje. S tihim, mehkim in muzikalnim petjem je bilo ustvarjeno intimno vzdušje. Vsekakor vsi trije zbori in njihov zborovodja Franc Kene zaslužijo veliko priznanje. Posebno pohvalo si zasluži gospa **Jelača**, ki se je s svojim prekrasnim sopranom posebno kvalitetno predstavila v Bach- Gounodovi skladbi Ave Maria, ob spremljavi mešanega zbora Slo- venskega doma.

To je bila lepa predstavitev zborovskega petja in obenem uspešno nadaljevanje 70-letne tradicije pevskega zbora Slovenski dom, ki je opravil in opravlja veliko kulturno poslanstvo za ohranitev sloven- skega jezika in slovenske kulturne dediščine. Pevskemu zboru česti- tamo in mu želimo še veliko uspehov!

Josip Klepac

UPRAVNI ODBOR O NUJNIH NALOGAH

Na sestanku upravnega odbora Sloven- skega doma, ki je bil 21. novembra lani, je predsednik **Darko Šonc** poročal o tem, kako so potekala poletna obnovitvena dela: beljenje prostorov, generalno čiščenje, dograditev knjižnih ormar, postavitve novih luči in znižanje stropa v knjižnici, napeljava zvočni- kov ... Toda v ospredju razprave so bila dela, ki nas še čakajo in ki jih bomo morali opraviti v letu 2001. Naj naštejemo samo nekatera: za dvo- rano "France Prešeren" bomo kupili 120 novih stolov, to dvorano in klub "Moja dežela" bomo

opremili z ustrezno ventilacijo, vse knjige v knjižnici bomo katalogizirali s pomočjo računalniškega programa CROLIST, pripravili bomo skupni koncert treh pevskega zborov, ki jih vodi **Franc Kene** ... Upravni odbor je predsed-

niku Šoncu čestital za trud, vložen v obnovo prostorov Slovenskega doma (in to v času počitnic) in ga pooblastil, da po lastni presoji odloča o notranji in zunanji dejavnosti društva.

Naslednja seja upravnega odbora je bila 23. januarja. V ospredju razprave so bile priprave na sklic občnega zbora Slovenskega doma, ki bo 21. marca. Upravni odbor je potrdil dnevni red občnega zbora in določil člane društva, ki bodo poskrbeli za pripravo in nemoten potek občnega zbora. Nadzorni odbor mora pregleda- ti materialno in finančno poslovanje v letu 2000 in o ugotovljenem stanju podati pisno poročilo. Stanje inventarja bo pregledala komisija v ses- tavi: **Alojz Kramar, Tone Lah** in **Silvester Vi- dič**. Upravni odbor je sklenil, da članarina v Slovenskem domu za leto 2001 znaša 30 kn.

Franč Strašek

DVE SLOVESNOSTI OB IZTEKU PREŠERNEVEGA LETA

“Franceta Prešerna križev pot”

200. obletnico rojstva Franceta Prešerna smo v Slovenskem domu proslavili 30. novembra lani. Nastopala sta pevski zbor Slovenskega doma in Literarna skupina Žarek iz Brežic. Zbor je pod vodstvom **Franceta Keneja** izvedel dve skladbi na besedilo Franceta Prešerna, in sicer Zdravico, ki je zdaj tudi slovenska državna himna, ter Luna si je. Na sporedu je bila še pesem Rasti rožmarin. Literarna skupina Žarek je zelo čustveno izvedla recital z naslovom Franceta Prešerna križev pot, ki govori o življenjski poti in ustvarjanju velikega umetnika. Po scenariju **Rudija Mlinarja** ga je režirala **Karmen Molan**. Avtor scene je bil **Rudi Stopar**.

Medtem ko je **Natja Jenko-Sunčič** prebiral vezno besedilo o Prešernu, smo na polmračnem odru, v igri svetlobe, ustvarjene z baterijskimi svetilkami, spremljali dogodke iz umetnikovega življenja. Pogovore Prešerna s prijatelji, z ljudmi, ki ga niso marali, z ljudmi, ki so oboževali njegovo poezijo, z ljudmi, ki so zaznamovali nje-

govo življenje. V dvogovore so bili zelo posrečeno vtakani pesnikovi verzi. Prešernov križev pot so nadvse uspešno izvedli **Drago Pirman** kot France Prešeren, **Neda Sopečič** kot Francetova mati, **Jožef Pirš** kot Jernej Kopitar, **Rudi Mlinar** kot Matija Čop, **Ivana Matovec** kot Ana Jelovšek, **Dragica Dani** kot Julija Primic, **Rudi Stopar** kod Jože Dagarin in **Špela Ravnikar** kot Ernestina Jelovšek.

“Slovenski pesnik svetovnega pomena”

Društvo slovensko-hrvaškega prijateljstva je 23. novembra lani priredilo večer Prešernove poezije v Model's caffeju v Zagrebu. Na prireditvi se je potrdilo, da Prešeren ni le velik slovenski pesnik, ampak tudi ustvarjalec evropskega in svetovnega pomena. Navzoče je pozdravil predsednik društva dr. **Zdravko Tomac**, o življenju in delu velikega pesnika pa je spregovorila **Polona Jurinič**, članica predsedstva društva. Umetniški program je prinesel nenavadno presenečenje. Nastopili so namreč romunski veleposlanik dr. **Constantin Girda**, češki veleposlanik dr. **Jiri Kudela** in tajnik ukrajinskega veleposlaništva **Jurij Lysenko**. Trije diplomati so govorili o prevodih Prešernove poezije in o Prešernovem vplivu na pesniško ustvarjanje v Romuniji, Ukrajini in Češki. Vrhunec pa je večer doživel, ko so diplomati Prešerno-

ve verze prebirali v hrvaškem prevodu. Dr. **Jiri Kudela** je Prešerna recitiral tudi v melodični češčini, **Jurij Lysenko** pa v ukrajiniščini. Enkratno. Umetniški program sta sklenila igralka **Ljubica Jović**, ki je prebiral Prešernovo poezijo v hrvaščini, in igralec **Ivica Kunej**, ki je prebral nekaj verzov v izvirniku, v slovenščini. Urednik in povezovalac nadvse uspele prireditve je bil glavni tajnik Koordinacije hrvaških društev prijateljstva **Andrija Karafilipović**.

Silvin Jerman

ROMANTIKA Z IVICO IN ZORANOM

Kdor slavi 70. rojstni dan in 50. obletnico umetniškega ustvarjanja hkrati, si vsekakor zasluži, da mu prijatelji pripravijo slovesno prireditev. Lahko pa se zgodi tudi obratno. 13. decembra lani je tak slavljenec - gledališki igralec **Ivica Kunej** - prijateljem v Slovenskem domu priredil nepozaben umetniški večer.

Že ozračje v dvorani je bilo posebno. Dvorana v mraku, odrček osvetljen s svečami in pridruženimi reflektorji. Klavir na sredini odra. Zraven pa barski stol. Na oder sta prišla naša priljubljena člana - slavljenec **Ivica Kunej** in pianist **Zoran Šonc**. Ženski duet *Dolcissimo* nas je zvočno uvedel v Romantiko. **Ivica Kunej** je ustvaril očarljivo vzdušje, ko je svoj nastop začel z verzi iz pesmi **Marijana Horne** Sloven-

ski dom naš drugi dom:

Ko z večerom dan ugaša, zvon večerni zazvoni, oglasi se pesem naša, nežno v tiho noč zveni. V mestu lepem, ki nahaja se pod Zagrebško goro, Dom Slovenski, košček raja, vedno drugi dom nam bo.

Ivica Kunej je nato spretno nanizal prek 40 pesnitev in melodij. Slišali smo kitajske verze, ki so nastali 300 let pred našim štetjem, pa tudi

verze našega sodobnika in člana društva **Josipa Strugara - Medenega**. Tako sta se kar dva naša člana znašla v družbi romantikov **Murna**, **Gregorčiča**, **Župančiča**, **Prešerna**, **Puškina**, **Jesenjina**, **Lorce** in drugih svetovnih poetov. Recitatorja je na klavirju spremljal **Zoran Šonc**, ki je sicer nekaj skladb odigral tudi solo. Tako lepo je bilo slišati melodije *Mali cvet*, *Ona*, *Prozor zamagljen*, *Mondschein sonata*, *Zvezdni prah*, *Oči čarnje*, *Larina pesem*, *Uvelo lišče*, *Kako je lep tale svet*, *Rapsodija v modrem*. Prireditve je popestril operni pevec, tenorist **Ivica Gržinič**.

In občinstvo? Kako opisati vzdušje? Po prireditvi smo slišali samo: “Res je bilo lepo”, “Enkratno”, “Za dušo”, “Romantika je romantika, tako predstavljena pa je bila sploh sijajna” ... Če bi sestavljali lestvico najboljših dogodkov na odru Slovenskega doma v letu 2000, bi se ta prireditve **Ivice Kuneja** in **Zorana Šonca**, prepričan sem, uvrstila v sam vrh. **Zoran** je povsem upravičeno zaigral Chopinovo skladbo *Hvala umetnikom*.

Silvin Jerman

MORDA SMO NA PRAVI POTI

Že pred dvema letoma, ko smo po akciji radija Brežice "Zbiramo knjige za Slovenski dom v Zagrebu" dobili već kot 1.000 knjig, se je porodila zamisao, da bi vse knjige v naši knjižnici moderno katalogizirali. Nismo pa vedeli, kako bi to najhitreje in najbolje kakovostno naredili. Za pomoć smo prosili nekaj knjižnica v Sloveniji ter Nacionalno sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu, kjer so nam tudi ponudili najboljšo rešitev. Tako nam bodo namesitili računalniški program CROLIST, ki je enoten za vse knjižnice na Hrvaskem. Omočili nam bodo tudi izobraževanje osebe, ki bo sprejela delo katalogizacije knjig u naši knjižnici. V biltenu dogajanj u Slovenskom domu smo objavili razpis za to delo. Prijavilo se je kar nekaj kandidata, med njimi tudi takšni, ki so to delo že opravljali. Medtem nam je pomoć ponudila tudi osrednja slovenska knjižnica u Karlovcu. Pogovori o tem še niso pri kraju. Pojavile pa so se i tui finaične težave. Potrebno bo namreć kupiti nov računalnik, plaćati delo strokovne osebe itn. Glede na to, da se s tem problemom ukvarjamo že precej ćasa, upamo, da ga bomo u kratkem obdobju tui uspešno rešili. Pri tem računamo na pomoć nekaterih naših ćlanov pri oštevilćenju in razvršćanju knjig. Ko bomo imeli urejen katalog, bomo naše knjige lažje približali braćem ter pospešili izposojanje i branje knjig u društvu.

Darko Šonc

"KARLOVAĆKA VEĆER" S TOMISLAVOM NERALIĆEM

Svoju drugu ovogodišnju tradicionalnu "Karlovaćku večer", koja se održava svakog prvog ćetvrtka u mjesecu, Društvo Karlovćana i prijatelja Karlovca održalo je u ćetvrtak 1. veljaće zajedno sa slovenskim prijateljima u Slovenskom domu u Masarykovoj 13. Gost večeri, koja je prirećena njemu u ćast, bio je naš proslavljeni operni pjevać **Tomislav Neralić**, koji se 9. rujna prošle godine, toćno na svoj 83. roćendan, oprostio od zagrebaćke publike ulogom Hovanskog u operi "Hovanšćina" Modesta Petrovića Musorgskog. Tom prilikom bio je Tomislav Neralić ispraćen ovacijama u znak priznanja jedinstvenoj umjetnićkoj karijeri, koja je trajala više od šest desetljeća i u kojoj je pjevao 155 uloga u više od 4.000 predstava.

Nakon što je u ime domaćina **Silvin Jerman** na početku podsjetio na dugotrajne i brojne veze Karlovćana i Slovenaca, o svome životu i izuzetnoj umjetnićkoj karijeri govorio je Tomislav Neralić. Taj roćeni Karlovćanin (1917.), koji to uvijek rado istiće, opisao je svoje djetinjstvo u Karlovcu, mladost i školovanje u Mariboru, prvi angažman u zagrebaćkoj Operi 1939. godine, zatim preko Bećke opere odlazak u Berlin gdje je angažiran u Berlinskoj operi u kojoj je bio prvak punih 40 godina. Pritom je ćesto gostovao u

ljenik, ali je povremeno ipak nastupao. Izuzetno vitalan i krepak prićao je o svome zanimanju za sport i s ponosom naglasio da u obitelji ima dvojice olimpijske medalje - bratić njegova oća osvojio je prvu hrvatsku olimpijsku medalju u maćevanju, a njegov unuk **Kljajić** osvojio je 1996. medalju kao ćlan rukometne reprezentacije Hrvatske. Zatim je rekao da ga se svaki dan moće vidjeti na Trešnjevaćkom placu kamo odlazi "u nabavu", da redovito prati vijesti i španjolske sapunice, sastaje se s prijateljima i gleda sve sportske prijenose na televiziji.

Na kraju druženja Tomislav Neralić otpjevao je nekoliko arija te jednu zagorsku i jednu slovensku popijevku, srdaćno pozdravljen od više od sto Karlovćana i Slovenaca, koji su dupkom ispunili prostorije u Masarykovoj 13. Bila je to izuzetno zanimljiva i uspjela večer, a Društvo Karlovćana zahvaljuje Slovenskom domu što su ustupili svoje prostorije za ovo zajednićko druženje. Nadajmo se ne i posljednje.

Vlado Bojkić

PO MARTINU KRPANU - NOVI ODMEV

Znamenito pripoved Frana Levstika o Martinu Krpanu nam je 15. novembra lani skozi monodramo predstavil slavni slovenski igraleć **Polde Bibić**. Že ko se je pojavil, smo slutili, da bo Martin Krpan predstavljen tako, kot si ga je zamislil pisatelj: junak z moćno postavu slovenskega kmeta, ki se bori za pravico i krepitev slovenskega narodnega znaćaja. Preprićljiv ni bil le vitez, ampak tui

Bibićeva interpretacija. Njegov glas, gibi i mimika so v svakem hipu ustvarjali celovit Krpanov lik. Na obrazih ljudi u dvorani je bilo videti, da je publika na odru videla - ne igralca, ampak - Martina Krpana. To je tui popolnoma razumljivo, saj je Polde Bibić znameniti gledališki i filmski igraleć, ki je za številne uspešne vloge prejel vrsto uglednih nagrada, med njimi Prešernovu nagradu i Boršnikov prstan.

Po izvrstni predstavi smo navoćim ćlanom predstavili 12. številko Novega odmeva. **Darko Šonc** se je opravićil, ker je glasilo - zaradi težav pri oblikovanju - iz tiskarne prišlo u zadnjem hipu. **Sil-**

vin Jerman je na kratko opozoril na najpomembnije prispevke. Izrazil je obćalovanje, ker smo u tej številki morali pisati o slovesu od naše najstarejše ćlanice **Marije Rapotec**. Źal smo morali pisati tui o tem, da tui pri tokratnih ustavnih spremembah Slovenci nismo bili uvršćeni u hrvaćko ustavo. Urednik Novega odmeva je opozoril na intervju z **Vero Kržišnik Bukić**, nekdanjim hrvaćkim veleposlanikom u Ljubljani **Ivico Maštrukom** i novim slovenskim ćastnim konzulom u Splitu **Brankom Vršćajem**. Sklepne besede niso bile potrebne, saj so ćlani do zadnjega razgrabili še tople izvide Novega odmeva.

Ernest

PESTRA SEZONA PEVSKEGA ZBORA

Mešani pevski zbor Slovenski dom redno vadi vsak četrtek ob 19. uri, včasih pa so vaje še kakšen drugi dan. V zadnjem obdobju smo nastopali dvakrat, in sicer 30. novembra, na osrednji slovesnosti ob Prešernovem letu v prostorih Slovenskega doma. Na tej slovesnos-

ti je nastopila tudi literarna skupina Žarek iz Brežic. Posebej pomemben pa je bil nastop 2. februarja v Hrvaškem glazbenem zavodu, ko sta zapela še dva zbor, in sicer Lovski pevski zbor Globoko in Mešani pevski zbor KD Franc Bogovič Dobova. Vsem trem zborom je dirigiral naš dirigent **Franc Kene**. To ni bilo samo praznovanje Slovenskega kulturnega praznika, ampak tudi proslava 70-letnice delovanja zbora Slovenski dom. Ob tej priložnosti nam je Lovski pevski zbor Globoko podaril veliko knjigo brez listov. Med platnicami te knjige sta

bili dve steklenici viljamovke. Mešani pevski zbor KD Franc Bogovič Dobova nam je podaril krožnik s panoramo Dobove in posvetilom "Ob 70-letnici MePZ Slovenski dom Zagreb". Lepih daril smo nadvse veseli! Za prihodnje obdobje za zdaj načrtujemo dva nastopa. Sodelovali bomo na srečanju Primorska poje, vendar še ne vemo, kje bo prireditev in kdaj. Junija bomo - tako kot vsako leto - nastopali v Šentvidu pri Stični. Nastopov bo verjetno še več in nanje se pridno pripravljamo.

Miroslava Maria Bahun

DELO DUHOVNE SEKCIJE A.M.SLOMŠEK

Septembra smo začeli z rednimi vajami in mašami v slovenskem jeziku. Vsak petek ob 16.00, po potrebi pa tudi večkrat, imamo v Slovenskem domu pod vodstvom prof. **Vinka Glasnovića** pevske vaje v slovenščini. Svete maše v slovenskem jeziku so vsakih 14 dni v cerkvi ranjenega Jezusa v Ilici (spored maše je na ogled v predverju cerkve). Pristrčno vabljeni.

Posebej hvaležni smo vsem duhovnikom iz Slovenije, ki nas obiščejo v Zagrebu. Pristrčna hvala tudi **Martini Koman** iz Ljubljane za požrtvovalno delo pri vzpostavljanju duhovnih stikov med Slovenijo in Zagrebom: romanju, novicah, časopisih. Potrpežljivi profesor Vinko Glasnović - naš dirigent, skladatelj in pevec - je zaslužen za obstoj duhovnega pevskega zbora, saj ni lahko voditi starejše pevce.

Po svetih mašah, za katere skrbita dve dekaniji iz Slovenije (Leskovačka in Krška), so srečanja v Slovenskem domu, kjer se spomnimo tistih, ki so nas zapustili, zapojemo in zanje molimo. Tako smo se decembra spomnili nekdanje voditeljice **Slavice Horjak** in naše najstarejše članice **Marije Prezelj** in jima posvetili mašo. Leto 2000 je bilo zelo tragično za pevski zbor A.M.Slomšek, saj smo se morali posloviti od treh naših članic: **Marije Rapotec**, **Jožice Pondelj** in **Katarine Mačejin**. Naš pevski zbor je zapel na njihovem pogrebu na Mirogoju, Miroševcu in krematoriju. Nekaj naših članov je zbolelo: **Brankica Ivanković**, **Te-rezija Marjanović** in **Jere Perišić**. Zato pa nas toliko bolj veseli, da se je ozdravil vrnil naš bas **Saša Petroci**, ki s svojo ženo **Majo** rad po-

maga pri vajah in srečanjih. Omeniti moram še pridne sodelavke: **Marijo Peter**, **Dragico Buljan** in **Marto Rubetić**, ki kljub starosti in bolezni sodelujejo pri naših srečanjih.

Prosimo in vabimo vse, ki se želijo pridružiti našemu duhovnemu pevskeemu zboru, da se oglasijo pri tajnici Slovenskega doma **Miri Bahun** ali **Olgi Tkalčec**, voditeljici duhovne sekcije A.M.Slomšek.

7. januarja letos nam je po maši družinski trio "Novina" iz Otočca ob Krki v Slovenskem domu podaril koncert duhovne glasbe. Mati in sinova so zaigrali in zapeli priložnostne pesmi o rojstvu Jezusa Kristusa, na klarinetu se jim je pridružil tudi najmlajši član družine. Zaigrali in zapeli so tudi skladbo v spomin na pokojnega očeta, čigar delo nadaljujejo. Skupaj z njimi smo zapeli tudi mi. Trio "Novina" nastopa brezplačno. Znani so po vsej Sloveniji, posneli so nekaj kaset in zgoščenk, ki so bile naprodaj tudi po koncertu v Slovenskem domu. Izkupiček je šel v dobrotelne namene.

Fantovski oktet "Veritas" iz Šentjerneja nam je 21. januarja zapel v cerkvi Ranjenega Jezusa "Božji nam je rojen sin", "En tošt" in "Ta stara božična pesem". Prišli so naravnost z mašnega koncerta na ljubljanskih Žalah. Na srečanju po sv.maši so nam v Slovenskem domu zapeli še venček narodnih. Mladi so in lepo jih je bilo poslušati in gledati. Zbrali so se zato, ker radi pojejo cerkvene, narodne in druge pesmi. Vodja je **Martin Martinčič** (bariton), prvi tenorji so **Jernej Martinčič**, **Marjan Hosta** in **Tomaž Metelko**. Druga tenorja sta **Blaž Bratkovič** in **Peter Cvelbar**, basa pa **Marjan Turk** in **Klemen Kerin**. Njihovo petje nas je navdušilo in upamo, da nas bodo spet obiskali.

Po krajših počitnicah bomo z rednimi mašami in srečanji nadaljevali 11. marca.

Olga Tkalčec

V SPOMIN

ZLATKO FRIC (27.2.1910 - 19.12.2000)

Decembra lani nas je zapustil zaslužni član Slovenskega doma, ki je deset let uspešno vodil pevski zbor društva. Zlatko Fric se je rodil v Koprivnici, umrl pa je v Zagrebu. Po poklicu je bil dirigent. Pevce Slovenskega doma je vodil od leta 1974. Pod njegovim vodstvom se je zbor vsako leto predstavil v Glasbenem zavodu. Že leta 1975 je zbor pod njegovo diri-

gentsko palico v dvorani Vatroslav Lisinski posnel nekaj skladb za hrvaški radio. Odmevni koncert je Zlatko Fric pripravil ob 50. obletnici delovanja društva. Pod njegovim vodstvom se je pevski zbor začel udeleževati tudi Tabora pevskega zbora v Šentvidu pri Stični. Zlatko Fric je zaslužen, da je pevski zbor Slovenskega doma redno nastopal ne le v društvenih prostorih, ampak tudi na zagrebških in drugih odrih.

KATARINA MAČEJIN (1916 - 2000)

Lani nas je zapustila tudi dolgoletna članica

društva Katarina Mačejin. Zadnja leta je bila dejavna predvsem v Duhovni sekciji in njenem pevskeem zboru.

MIRKO SERTIĆ (1930 - 2000) Mirko Sertić je bil po nacionalnosti Hrvat, ko se je pred nekaj leti vključil v pevski zbor našega društva, pa se je vneto trudil, da bi se naučil slovenščine. Pogosto je sam, na sedežu v avtobusu, ko je šel pevski zbor na gostovanje, odločno ponavljal besedilo. Rad je pomagal in sodeloval v številnih prireditvah Slovenskega doma.

(Ur.)

JAPONSKI VELEPOSŁANIK V SLOVENSKEM DOMU

PODUK IZ VLJUDNOSTI
IN DIPLOMACIJE

Náš zvesti član in prijatelj g. **Bibica** ni edini, ki se vsakič že doma pripravi na obisk diplomata v Slovenskem domu. Skoraj je že stvar lepih manir, kajne, da malo pobrs-kamo ne le po spominu iz šolskih dni, ampak odpihnemo prah še s kakšnega starega učbenika ali leksikona. Tako lahko cenjenemu gostu pokažemo ne le svojo zemljepisno razgledanost, ampak tudi visoko stopnjo kulture. Podatki, s katerimi nam postreže gospod Bibica, namreč vsakič razkrijejo presenetljive vezi, ki so bile nekoč v preteklosti stekane med dvema oddaljenima narodom, danes pa so skoraj že pozabljene.

Nismo vsi tako temeljiti. Pa tudi nekaterih knjig nimamo vedno pri sebi. Zato se poslužujemo lažjega načina, kako se pripraviti na kramljanje z veleposlanikom: na razpolago so nam vendar računalniki, dostop do Interneta in - CIA. Da, prav ste prebrali: Central Intelligence Agency (<http://www.cia.gov/>). Če koga zanima, lahko prek te strani za-prosi tudi za zaposlitev... Ampak nas bolj zanima ena od njenih internet-nih publikacij, ki se imenuje »The CIA World Factbook« (<http://www.odci.gov/cia/publications/factbook>). Tu lahko najdemo, lepo po abecednem redu, podatke o vsaki državi - prijetne in neprijetne, ka-kor se vzame. Slovenijo in Hrvaško smo si kajpak ogledali že pred leti, naše pripombe pa ne spadajo v ta prispevek. Tokrat nas je zanimala pred-vsem Japonska. Podatki iz julija 2000 nam povedo tole:

Japonska ima kopnega približno kot Nemčija in Albanija skupaj, kak kvadratni kilometer gor ali dol, prebivalcev pa skoraj za polovico več. Pustimo zdaj Albanijo in primerjajmo bruto nacionalni dohodek na pre-bivalca v letu 1999: japonskih 23.400 \$ proti nemškim 22.700 \$! - Pa inflacija? V istem letu japonska -0,8%(!), nemška pa +0,8%. Seveda mo-ramo upoštevati dejstvo, da se pred desetimi leti Japonski ni bilo treba združiti z Vzhodno Japonsko. Pa še ena primerjava: poizkusimo si pred-stavljati ves gospodarski potencial Združenih Držav Amerike skoncent-riran na ozemlju malo manjšem od Kalifornije...

Druga svetovna vojna se je za Japonce končala z najhujšo grozoto, ki jo omogoča tehnološki napredek človeštva skozi tisočletja. Kljub varljivi-vemu upanju vsega sveta, da je orožje za vedno utihnilo, pa so glavni problemi borbe za obstoj še vedno tu. Japonci so verjetno prvi narod na svetu, ki se je zavestno in načrtno opredelil za drugačen način te bitke: njena strategija vključuje vse od predšolske vzgoje otrok do filozofije de-

la in zaposlovanja. Skratka: kar nikomur ni uspelo z grožnjo, silo in orožjem, Japoncem danes uspeva s skromnostjo, pametjo, marljivostjo in pojmovanjem poštenja, ki je v bistvenih niansah vendar ne-koliko drugačno od našega.

Njegova ekselencja, japonski veleposlanik gospod **Keisuke Oba**, ki je bil 25. oktobra lani na obisku v Slovenskem domu, kajpak dobro ve, da vse to (pa še kaj več), tudi mi dobro ve-mo. Zato nas ni utrujal z govorom »o političnih in ekonom-skih interesih Japonske na območju nekdanje Jugoslavije, zlasti na Hrvaškem...« kot je obljubljalo vabilo. Liričen uvod gospoda Ivica Kuneja nam je posredoval prevedene odlomke iz japonske poezije: od arhaične do sodobne haiko. Moramo ugotoviti, da je gospod ambasador nadaljeval povsem v istem

stil: najbolj preprosto in s čim manj besedami povedati čim več. Razočara-nje za tiste, ki so pričakovali temeljito ekonomsko ekspertizo ali pa anali-tično kritiko naše neučinkovitosti. Večtisočletna, prislovična japonska tradi-cija lepega vedenja in vljudnosti je gospodu veleposlaniku velela ostati v mejah največje osebne skromnosti in spoštovanja do naroda, med katerim trenutno predstavlja cesarstvo vzhajajočega sonca, drugo najmočnejšo eko-nomsko velesilo našega planeta.

Eden od treh lačnih otrok, ki jim je mati morala preprosto reči: »Za danes ni več hrane!«, kasneje nesojeni zgodovinar, je postal diplomat slučajno. Na blag način nam je povedal več resnic, ki ne potrebujejo ko-mentarja: Eno petino celotnega fonda vzdrževanja in aktivnosti Združenih Narodov plača Japonska. Preselimo se bližje: do zdaj je Ja-ponska podarila Bosni in Hercegovini za humanitarno pomoč več kot 1,5 milijarde dolarjev. Poslanec v japonskem parlamentu je zavpil: »Sami so to začeli... in zdaj moramo mi to plačevati?!«

Da, Japonska je bogata dežela pametnih ljudi. Vseeno smo dvignili obrvi, ko se je ob koncu veleposlanikovega razglabljanja javil k besedi zastopnik mestne skupščine in lepo prosil gospoda veleposlanika, naj na Japonsko posreduje prošnjo za pomoč mestu Zagrebu pri zaščiti proti hrupu, vibracijam in potresom. Gospod veleposlanik je bil mnenja, da Zagreb ni v nevarnosti glede potresa, da pa pred njim itak ni rešitve. Iz-dal nam je celo vladino tajno: japonska vojska se pripravlja na čiščenje ulic, vendar še ni čas, da bi to objavili. Oddahnili smo si, ko je kasneje dipl. ing. **Dragutin Kiš** zagrebško prošnjo formuliral malo bolj precizno: Zagreb namreč ne prosi za denarno pomoč, ampak za strokovnjake. Mi-mogrede: Hrvaška je na mednarodni razstavi »Japan Flora« dobila naj-višje priznanje za predstavitev hrvaškega vrta, kot si ga je zamislil prav ing. Kiš. In reči je treba, da to na Japonskem kar nekaj velja. Majhen košček Hrvaške na Japonskem. Prelepa stvar. Mi pa se skoraj ne zaveda-mo več, koliko japonskega je pri nas. Na večerjo peljem tistega, ki nima doma vsaj majcenega koščka Japonske!

ČŠ

FINSKA
PRAVLJICA
ZA DEDKE
IN BABICE

V Slovenskem domu smo zelo radovedno poslušali pravljico, ki nam jo je (nam, povečini že starim mamam in očetom) 24. ja-

nuarja pripovedovala 11-letna **Stephanie Strunjak**. Lahko bi rekli: narobe svet. Pona-vadi babice in dedki pripovedujejo pravljice otrokom. To, kar nam je povedala Step-hanie, ko je pogumno stopila za mikrofoni, je in ni pravljica. Iz dežele, kjer živi dedek Mraz, so otrokom iz sedmih držav sporočili, da si želijo lepih pravljic. Stefi je napisala svojo pravljico in jo poslala na Finsko. Zanj je prejela drugo nagrado Instituta Paatalo. Stefi in njeno profesorico mednarodnega jezika esperanto **Judito Rey Hudeček** so povabili na Finsko, kjer jo je že na letališču pričakal dedek Mraz. In to ob letalu, s katerim vsako leto ob božiču odpotuje k pridnim otrokom

povsod po svetu. Na Finskem se je Stefi družila z otroci, jedla je losose, si ogledala školjke bi-serve. Obiskala je tudi pravi dom dedka Mra-za - Rovaniemi. Tam daleč za sedmimi gorami in sedmimi vodami ji je pokazal svoje ogrom-ne knjige, v katere so zapisani vsi otroci sveta. V gozdu Joulupukki so Finci neki lepi smreki celo nadeli ime »Hrvaško drevo«. Stefi in njene sošolce v Retkovcu bodo redno obveščali o dre-vesu. Ko je Stephanie napisala lepo pravljico za otroke sveta, je hkrati ustvarila resnično pravljico zase. Večer s Stephanie Strunjak je bil res-nično lep. Prijetno ga je povezoval predsednik Hrvaško-finskega društva prijateljstva **Stjepan A. Szabo**.

Katarina Furjan

POSLOVILI SMO SE OD ANDRIJE KARAFILIPOVIČA

Slovenski dom je bil 29. novembra prizorišče treh pomembnih dogodkov:

Društvo hrvaško-ruskega prijateljstva je izpeljalo letno volilno skupščino in proslavilo 115. obletnico rojstva velikega ruskega pesnika Jesenina, vsi navzoči pa smo se ob tej priložnosti poslovili od **Andrije Karafilipoviča**, ki zaradi odhoda na novo dolžnost zapušča Koordinacijo hrvaških društev prijateljstva. Večer se je začel z umetniškim programom, v katerem sta igralca **Ivica Kunej** in **Ljubica Jović** brala Jeseninove pesmi, tenorist **Hrid Matić** pa je zapel nekaj ruskih romanc. Ob koncu je skupaj z večino navzočih zapel še znano Kalinko.

Volilna skupščina Društva hrvaško-ruskega prijateljstva se je začela s pozdravnim govorom ruskega veleposlanika dr. **Eduarda Kuzmina**, ki je v lahkotnem in duhovitem tonu spregovoril o vlogi tako imenovane ljudske diplomacije. Posebej je pohvalil Slovenski dom, kjer se zbirajo in družijo akterji omenjene diplomacije. Na volilni skupščini je bil za novega predsednika Društva hrvaško-ruskega prijateljstva izbran viceadmiral **Davorin Vajić**. Prejšnji predsednik **Branko Caratan** je bil namreč imenovan za veleposlanika na Švedskem. Na koncu smo se poslovili od Andrije Karafilipoviča, ki odhaja za veleposlanika Republike Hrvaške v Ukrajino. V imenu Slovenskega doma se je od Karafilipoviča poslovil **Darko Šonc**, ki se mu je zahvalil za šestletno sodelovanje, velik trud, voljo in predvsem vztrajnost, brez katere Koordinacija hrvaških društev prijateljstva ne bi obstala in postala središče ljudske diplomacije. V sodelovanju s Koordinacijo je bil Slovenski dom gostitelj več kot 50 predavanj, srečanj in druženj z veleposlaniki iz celega sveta. Tako smo v Slovenskem domu spoznali veliko zanimivih ljudi, sklenili številna prijateljstva in preživeli nešteto zanimivih in veselih trenutkov. Tudi ta dan je v Slovenski dom prišlo toliko veleposlanikov, da smo srečanje zopet lahko poimenovali "evropski summit".

Darko Šonc

IZLOŽBA ALMIRE BREMEC - PRAZNIK ZA OČI I DUH

"Fantastični ili apstraktni ekspresionizam" kako komentira akademski slikar **Lojze Adamlje**, slike **Almire Bremec** bile su praznik za oči i duh. Likovni izraz, koji je izgradila akademska slikarica, prepoznatljiv je i neovisan o suvremenim trendovima. Prostor, koji razdvajaju obojene površine ili iluzije simbola, s unutarnjim osjećajem u ekspresivnoj igri na platnu s akrilnim pigmentima, slikarica realizira svoja senzibilna stanja, viđenja, razmišljanja i osjećaje. Motivi Almire Bremec su očito vezani na odsjaje pokrajine. Podloga je nebo kao neposredni izraz transcendentalne vječnosti i moći, koje uspostavlja kozmičku ravnotežu. Nebo je beskonačnost, izvor svjetlosti i ritma. Ritam uspostavlja lebdećim meteoritima, postavlja poseban odnos kamena i duše. Neobrađeni kamen je simbol slobode, obrađeni pak sužanjstva i tame. Nizanje kamena na kamen izražava gradnju duhovnog zdanja s grubošću sadržaja i asketske vanjske fasade. U svijetu crta iscrta ljudska tijela, figure životinja, cvijeća i predmeta, pokazuje zanimanje za slikarsku pozadinu bez horizonta, i radi toga daje prednost razigranosti boje s kojom popunjava prostor. Tako racionalizirane slike Almire Bremec nastale u razdoblju 1998-2000 utemeljene su na gradnji osjetilno značajne vizualnosti i slikovne poetike. Slikaričina racionalizacija nas navodi na egzaktnost spoznaje da samo oko uma vidi stvarnost jaza.

Almira Bremec rođena je u Postojini 1958. godine. Diplomirala je na Akademiji za likovno umjetnost u Ljubljani na odjelu za grafiku. Bavi se književnom

ilustracijom. Priređuje izložbe od 1980. Imala je 24 samostalne izložbe u Ljubljani, Novoj Gorici, na Bledu, na Jesenicama, u Brežicama, Velenju, u Apatinu (SRJ), Veneciji, Beču. Također je sudjelovala na 26 skupnih izložbi, te međunarodnim izložbama Društva slovenskih likovnih umjetnika u Ljubljani, na 16. međunarodnom grafičkom bijenalu u Ljubljani te na 4. međunarodnoj izložbi grafike u Kataniji. Sudjelovala je u međunarodnoj likovnoj radionici u slikarskoj koloniji u Beču. Njezine se slike nalaze u mjestnoj galeriji u Ljubljani, u muzeju Majdanek u Lublinu u Poljskoj, te na Institutu za kulturu i umjetnost u talijanskoj Kataniji.

Ljepotu umjetničkog doživljaja izložbe slika uveličali su učenici Glasbene škole Brežice. Ravnatelj škole **Dragutin Križanić** kratko nas je upoznao s nekoliko podataka o školi, koja ima svoje kulturno mjesto u općini, kao i u kulturi Slovenije. Obrazuje 350 upisanih polaznika ove glazbene ustanove u muzičkim vještinama, čije uspjehe smo upoznali kroz nastup prilikom otvaranja izložbe slika. S puno muzikalnosti i ljubavi slušali smo učenike flaute, klavira, violine, citre, gitare, harmonike, te solo pjevanje **Irene Hribar** i **Mihale Komočar**. Na instrumentima su nastupali **Nina Gerjevič**, **Nika Ogorevc**, **Kaja Galič**, **Tinka Budiča**, **Polonca Žerjav** i **Gregor Mihelein**. Izvedbe su bile na zavidnom nivou, a mladost učesnika nas je vrlo impresionirala. Učinili bi nepravdu kad bismo htjeli odabrati najljepše ili najuspješnije, jer su u ukupnom dojmu svi bili maksimalni.

Jelena Balent

SLOVO OD STAREGA LETA

Tudi letos smo se po stari navadi poslovili od starega leta tako kot se spodobi, veselo in živahno, saj smo imeli dobro glasbeno spemljavo gospoda **Sotoška** in njegove

pevke. Bilo je toliko glasbe in plesa, da smo imeli časa in energije le še za to, da smo poskušali pijačo in slaščice. Komaj, komaj smo se proti koncu prireditve vendarle spravili skupaj in po domače zape-

li nekaj slovenskih narodnih in zabavnih pesmi. Slovo je trajalo tja do ene ure po polnoči, ko je bil že čas, da tudi sosedom privoščimno malo počitka.

M.H.

BARVE MORJA, NEBA IN PETJA

(VTISI Z RAZSTAVE
ZAKONCEV ZELENGO,
22.11.2000)

Že na vhodu v Slovenski dom pogledam proti dvorani in po slikah. Vedno so tam, vedno nove in različne. Ta večer pa sta nam zakonca slikar **Rok** in kiparka **Lea Zelenko** iz Grožnjana prinesla nekaj posebnega. Njuna umetnost, polna barv, razveseljuje, poenostavlja in sporoča: veselite se življenja, uživajte v soncu, čistih pejzažih in v mesecem obsijanih nočeh. Kaj je lepšega, kot pogledati sliko in pomisliti: to bi želela imeti doma.

Iz prospekta zvemo, da so olja slikana v maniri figuralnega izražanja, da je Roku Zelenku glavno izrazno likovno sredstvo kolorit in da uspešno razstavlja doma in po svetu že 25 let. Za njim ne zaostaja žena Lea z malo keramiko, ki dopolnjuje Rokova oljna platna. Oljni barviti keramični stožci so istrski hribočki z naselji na vrhu in na enem od njih je Grožnjan, ki sta si ga zakonca Zelenko izbrala za domovanje.

Večer je bil popestren s kratkim, vendar kakovostnim koncertom. Dve mezzosopranistki sta nam ob spremljavi klavirja zapeli pesmi Zajca, Škerjanca, Vivaldija in Berse. Zanosni glas mlade **Morane Mesić** nas je navdušil in razpoložil.

Presenečenje pa je bila operna primadona **Nina Ladika Čangalovič**, ki je s svojim posebnim, globokim mezzosopranom napolnila dvorano in nam s tem podarila še en umetniški užitek več.

Zlata Jeras

PREDAVANJE O RADIOAMATERSTVU

O radioamaterstvu nam je 6. decembra lani predaval znani zagrebški radioamater in naš član **Marijan Horn**. Na začetku nam je pojasnil, da amaterstvo ni profesionalna dejavnost, vendar prav tako ni navaden hobi, temveč aktivnost, organizacija, morda tudi način življenja za več kot tri milijone ljudi po svetu, ne glede na spol ali starost.

Radiotehnika se je kot dejavnost pojavila v drugi polovici devetnajstega stoletja, kar so omogočili razni izumi in izumitelji: telegraf in morzeova abeceda (Morze), telegraf s črkami (Hughes), telefon (Bell), ogljeni mikrofoni (Hughes), izmenični električni tok in visokofrekvenčni tok (Tesla) ter prva brezžična zveza preko Atlantika (Marconi). Prvo emitiranje točnega časa je bilo z radijske postaje na Eifflovem stolpu leta 1910.

Vzporedno z novimi odkritji se je razvijalo tudi radioamaterstvo. Najprej s poslušanjem oddaj raznih radijskih postaj, pozneje pa tudi z gradnjo lastnih sprejemnih in oddajnih aparatov. Prva radioamaterska organizacija je bila ustanovljena leta 1914 v Ameriki.

Radioklub Zagreb je bil ustanovljen 29. marca leta 1924, leto kasneje v Ljubljani, Radio Zagreb pa se je prvič oglasil leta 1926. Delo z amaterskimi oddajnimi postajami je bilo pri nas prepovedano vse do leta 1950. Zato so radioamaterji vzdrževali radijske

zveze brez dovoljenj (UNLIS) in na ta način pridobivali dragocene izkušnje. Njihovo znanje je bilo še kako dobrodošlo med 2. svetovno vojno, saj so postali bodisi radiotelegrafisti bodisi tehniki v znanih partizanskih radiodelavnicah.

Tudi danes ima radioamaterstvo pomembno vlogo pri raznih naravnih nesrečah. Večkrat so v nujnih primerih radioamaterji sodelovali pri iskanju potrebnih zdravil, ki jih pri nas ni bilo moč dobiti.

Nova radioamaterska organizacija je pri nas začela delovati leta 1946 pri Komisiji za tehniko in šport, ko so se tudi množično organizirali radioklubi. Za začetek legalnega delovanja amaterskih radijskih postaj pa šteje leto 1950.

Predavatelj nam je opisal delovanje Radiokluba Zagreb ter pogoje za uporabljanje radijskih oddajnih postaj. Kandidati morajo opraviti izpit iz radiotelefografije za operatorje, izpit znanja tujih jezikov za fonijske zveze, poznati morajo mednarodne in radioamaterske kratice za sporazumevanje in prepoznati pripadnost radioamaterja po njegovem klicnem znaku. Vsak radioamaterski operator ima tudi svojo QSL kartico, s katero svojemu partnerju potrdi vzpostavljeno radijsko zvezo.

S projekcijo mnogih radioamaterskih kartic nam je predavatelj prikazal očarljivo radioamatersko dejavnost. Videli smo, kako veliko zvez je imel po vsem svetu. Posebna zanimivost teh kartic je, da

imajo radioamaterji na njih slike pokrajin ali nekakšno značilnost države oziroma kraja, s katerim se je radioamater s svojimi signali povezal. Po predavanju smo si ogledali tudi nekaj aparatov radioamaterske izdelave.

MLK.

MARTINOVANJE Z VLADOM KRESLINOM

Martinovanje v Slovenskem domu, ki smo ga pripravili 10. novembra, je popestril znani slovenski pevec **Vlado Kreslin**. Po nestrpnem pričakovanju smo ga le docakali. Postaven možak s temnim klobukom s širokimi kraji in belim trakom ter s kitaro je takoj zapel, potem pa z različnimi domislicami duhovito napovedoval vsako naslednjo pesem. S

Vlado Kreslin

tem je takoj osvojil publiko. Za nastop je izbral predvsem pesmi v prekmurskem narečju. To je bil lep uvod v martinovanje, ki se je zares začelo, ko se je pojavil škof Silvin. Krstil je mošt, po obredu pa smo že lahko poskusili mlado vino. Pijače ni zmanjkalo, jedace tudi ne, da ne govorimo o petju, glasbi in plesu.

Sima Hoje

Silvin pri obredu

NA KRATKO

Vsak mesec se v Slovenskem domu zbere skupina prostovoljcev, ki članom društva pošilja mesečni bilten dogajanj v Slovenskem domu. Sredi januarja se nas je zbralo še več

kot ponavadi, saj smo v kuverte poleg biltenov vlagali še položnice za plačilo članarine. Za to delo smo porabili nekaj ur. Ko je bilo vse končano, smo odprli steklenico penine in proslavili dobro opravljeno delo. Kuverte, ki so napolnile dve ogromni vreči, smo odnesli na

pošto. Potem so nekateri ostali v Slovenskem domu, kjer so se začele pevske vaje, nekateri pa so odšli domov, k zasluženemu počitku.

Miroslava-Maria Bahun

V PETEK SE DOBIMO

Kaj naj povem o naših petkovih srečanjih? Mesec je tako hitro naokoli, da se voditelja že dan po srečanju sprašujeta, kaj bosta pripravila za naslednjič. "Bova že kaj", reče starejši mlajšemu, "saj imava čas še do zadnjega petka dopoldne". Pri tem se seveda zanaša na navdih, ki bo prišel z dogodki v Slovenskem domu, z dogodivščinami v vsakdanjem življenju in tudi politiki. Tako so petkova srečanja v novembru, decembru in januarju postregla s precej zanimivostmi. V novembru je bila na sporedu parodija na znani zagrebški sodni proces proti kriminalni združbi. Nastopali so: **Medeni in Slavko** (organa postave), **Silvin** (osum-

ljenec), **Polona** (sodnica), **Jelena** (tožilka) in **Marijan** (odvetnik). V decembru smo pripravili parodijo na gostovanje **Vlada Kreslina**. Pevca je zaigral Marijan, ki si je na glavo poveznil klobuk, okrašen z belim trakom. V sodelovanju s publiko je izvedel Silvino pesem "Lepši je Slovenskega doma lumperaj kot pa ulični kup ..."

Januarsko srečanje je bilo še posebej živahno. Marijan in Silvin sta prikazala, kako se po različnih srečanjih v Slovenskem domu kolektivno perejo kozarci in posoda. Publiko sta v učno uro vključila tako, da so morali navzoči v dvorani obrisati vso pomito posodo. Marija in Marijan sta pripravila pesniški skeč "Pozdravljena Marička", Marijan je postregel z novo kroniko ob prehodu v novo stoletje in povedal nekoliko dobrih šal, potem pa je Silvin objavil imena novih članov. Na koncu so prišli na vrsto še slavljenici in glasba s plesom, vendar v skrajšanem terminu zaradi sosedov.

Sima Hoje

SVET ZVEZE SLOVENSKIH DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Svet Zveze slovenskih društev na Hrvaškem se je na rednem zasedanju sešel 27. novembra 2000 v prostorih Slovenskega doma "Bazovica" na Reki. Predsednik **Darko Šonc** je poročal o delu, o odnosih Zveze z Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu MZZ RS, Uradom za nacionalne manjšine Vlade RH in Svetom nacionalnih manjšin RH ter o sodelovanju v odboru in pododboru za človekove pravice in pravice nacionalnih manjšin Hrvaškega sabora.

Člani Sveta Zveze so se strinjali, da so odnosi z vladinimi in nevladinimi telesi Republike Hrvaške dobri ter da predsednik in podpredsednik Zveze, **Darko Šonc** in **Franc Strašek** primerno zastopata Slovence na Hrvaškem v teh telesih.

Glede odnosov z Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu je bilo v razpravi ugotovljeno, da so bili poslabšani, za kar je odgovorna tudi prejšnja državna sekretarka **Mihaela Logar**. Člani Sveta Zveze so soglasno ocenili, da Urad ni izpolnil sprejetih obveznosti. Ena od posledic takega odnosa je dejstvo, da še vedno ni določen status Slovencev na Hrvaškem. Predstavniki slovenskih društev na Hrvaškem niso vabljeni na srečanja, ki jih Urad prireja za ostala društva Slovencev v zamejstvu (iz Italije, Avstrije, Madžarske ...). 10 let po osamosvojitvi Republike Slovenije je zagotovo skrajni čas, da se Slovencem na Hrvaškem namenijo več pozornosti.

Franc Strašek

ŽIVAHNA DEJAVNOST V SLOVENSKIH DRUŠTVIH

SPLIT - Tudi za Slovensko društvo Triglav v Splitu so bili zadnji meseci zelo pestri. 9. decembra so si člani društva ogledali predstavo Čudovite dogodivščine vajenca Hlapiča, v izvedbi Mini teatra iz Ljubljane, v režiji **Ivice Buljana** in **Robert Walta**. 20. decembra so v prostorih društva odprli samostojno slikarsko razstavo **Ivana Kosmosa**. V kulturnem programu je nastopil komorni oktet pod vodstvom **Marija Krniča**.

V splitskem društvu je bilo posebej veselo zadnji dan minulega leta, ko so mladi člani pripravili silvestrovanje. 8. februarja je bila v predverju splitskega HNK svečana akademija ob slovenskem kulturnem prazniku. Na prireditvi z naslovom Violina in Prešernova poezija so sodelovali violinistka **Majda Goluža**, pianistka **Jadranka Garin** ter igralec in lutkar **Robert Waltl**.

10. februarja so v prostorih društva odprli razstavo idrijskih čipk, slik, akvarelov in risb, ki so jih ustvarili člani društva Triglav. V prostorih društva je bilo živahno tudi deset dni pozneje, 21. februarja, ko je pesnik **Petar Vulić** izvedel Molitev za neznanke. Nastopila sta še trio **Suveniri** in novinar-humorist **Mladen Vuković**.

REKA - Mešani pevski zbor Bazovica je 2. decembra s celovečernim koncertom gostoval v Dobovi. 8. decembra so v prostorih Slovenskega doma Bazovica na Reki odprli razstavo V senci kartuzije Pletenje. Svoje umetniške fotografije je razstavil član društva **Dragan Karl Došen**.

Tudi Slovenci na Reki so pripravili bogat kulturni program ob 200-letnici rojstva dr. Franceta Prešerna. Nastopili so člani dramske sekcije (vodi jo **Alojz Usenik**), folklorne sekcije (pod vodstvom **Dolores Bugarin**) in Mešanega pevskega zbora, ki ga vodi **Franjo Bravdica**. S pesmijo, plesom in poezijo so člani društva proslavili tudi slovenski kulturni praznik. Na proslavi, ki je bila 7. februarja, je gostovala ženska pevska skupina Upanje iz Ilirske Bistrice pod vodstvom **Dimitrija Grlija**. Društvo Bazovica je 29. januarja sodelovalo na 5. etnosmotri mesta Reke.

OBISK PREDSTAVNIKOV BENEŠKE KOMISIJE

Predstavniki Beneške komisije so v zadnjem polletju kar dvakrat obiskali Zagreb. Najprej sredi oktobra, nato pa še takoj po novem letu, 4. in 5. januarja. Obkrat so predstavniki komisije - **Franz Matscher, Alain Delcamp** in **Christos Giakomopoulos** - pregledali načrt ustavnega zakona o pravicah narodnostnih manjšin v Republiki Hrvaški. Podali so svoje mnenje, pripombe in predloge.

Na pobudo predsednice Sveta nacionalnih manjšine RH **Sanje Tabaković-Zoričić** so se predstavniki Beneške komisije sešli tudi s predstavniki narodnostnih manjšin. Na tem srečanju sta sodelovala še pomočnica pravosodnega ministra **Lidija Lukina Karajčić** in profesor na zagrebški Pravni fakulteti dr. **Budisav Vukas**. Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem je zastopal **Franc Strašek**, ki je govoril o izbrisu Slovencev iz hrvaške ustave in neustreznosti zastopanosti Slovencev v Hrvaškem saboru. Izrazil je upanje, da bo hrvaška vlada odpravila diskriminacijo.

Hrvaška je podpisnica vseh mednarodnih konvencij o zaščiti človekovih pravic in pravic narodnostnih manjšin. Hrvaški minister za zunanje zadeve **Tonino Picula** je 4. novembra lani v Rimu - skupaj s kolegi iz 41 evropskih držav - podpisal 12. protokol Evropske konvencije, ki prepoveduje kakršnokoli obliko diskriminacije.

Hrvaška bi morala pokazati več razumevanja za reševanje perečih vprašanj Slovencev na Hrvaškem. Strašek je spomnil, da Slovenci nikoli niso bili tujek v hrvaškem etničnem prostoru in da so bili vselej integralni del hrvaške zgodovine. Tako je tudi danes, ko sta Slovenija in Hrvaška samostojni državi. *Franc Strašek*
BENEŠKA KOMISIJA

Ime je dobila po Benetkah, kjer se redno sestajajo njeni člani. Pravo ime tega telesa, ki od leta 1990 deluje pri Svetu Evrope, je Evropska komisija za demokracijo skozi zakonodajo. Komisija spremlja stanje demokracije, človekovih pravic in vladavine prava v državah članicah Sveta Evrope. Beneško komisijo sestavljajo neodvisni strokovnjaki, ki so si mednarodni ugled ustvarili z delovanjem v demokratičnih institucijah ali pa z vidnim prispevkom k razvoju pravne in politične znanosti. To so univerzitetni profesorji ustavnega ali mednarodnega prava, sodniki vrhovnih ali ustavnih sodišč in člani parlamentov držav Sveta Evrope.

SLOVENCİ NA HRVAŠKEM: JESENSKO-ZIMSKE DEJAVNOSTI

Sestanek saborskega pododbora za pravice narodnostnih manjšin (24. oktober) - razprava o razdelitvi in porabi sredstev društvom narodnostnih manjšin za obdobje januar - september 2000

Sestanek Sveta nacionalnih manjšin (8. november) - obravnava pripomb in predlogov, ki jih je v zvezi z ustavnim zakonom o zaščiti narodnostnih manjšin podala Beneška komisija.

Sestanek saborskega pododbora za pravice narodnostnih manjšin (14. november) - razprava o položaju Romov na Hrvaškem. Sestanka, ki ga je sklical poslanec **Furio Radin**, so se udeležili predstavniki romskih društev in zvez ter predstavniki skoraj vseh ministrstev.

Mednarodni seminar o manjšinah (4. in 5. december v hotelu Intercontinental) - seminar, pripravljen pod okriljem Pakta stabilnosti in Sveta Evrope, je bil posvečen zanimivi temi: "Pravni vidiki pravic narodnostnih manjšin, sodelovanje v procesu odločanja in bilateralne pogodbe kot oblika zaščite manjšin." Na seminarju so sodelovali predstavniki Avstrije, Italije, Madžarske, Nemčije, Rumunije, Bolgarije, Makedonije, SR Jugoslavije, Kosova, Slovenije...

Sestanek saborskega pododbora za pravice narodnostnih manjšin (6. in 13. december) - pr-

vi decembrski sestanek je bil posvečen predlogu ustavnega zakona o zaščiti narodnostnih manjšin, drugi pa razpravi o modelu uresničevanja pravic narodnostnih manjšin. Predstavniki Urada za narodnostne manjšine so podrobno poročali o razdelitvi in porabi sredstev.

Sestanek Sveta nacionalnih manjšin (10. januar) - obravnava poročila o delu in finančnem poslovanju v letu 2000. Predvidena je bila izvolitev novega vodstva. Dosežen je bil dogovor, da se zdajšnjemu predsedniku in podpredsedniku mandat podaljša do sprejetja ustavnega zakona o zaščiti narodnostnih manjšin, to je predvidoma do konca junija.

Sestanek saborskega pododbora za pravice narodnostnih manjšin (24. januar) - razprava o predlogu novega zakona o društvih in zakona o osnovnem šolstvu.

Darko Šonc

ŠE ENKRAT O POZABLJENIH OBLJUBAH

Da so zdajšnji hrvaški voditelji pred volitvami obljubljali, da bo nova oblast Slovence vrnila v ustavo, smo si zapomnili vsi. Tudi predsednik saborskega kluba narodnostnih manjšin **Furio Radin**, ki ni pričakoval nikakršnih težav, ko je 9. novembra 2000 ob glasovanju o predlogu ustavnih sprememb vložil amandma za vrnitev Slovencev v ustavo. Vendar se je zmotil. Za njegov predlog je roke dvignilo tako malo poslancev, kot da je to zadnja stvar na svetu, ki bi hrvaške zakonodajalce zanimala. Edini, ki je njegov predlog podprl, je bil **Damir Kajin** (IDS), ki je izbris Slovencev iz ustave leta 1997 poimenoval kar za hrvaško nacionalno sramoto. Pa tudi njegov glas je bil le kaplja v morju saborskih političnih iger. Kot nam je pojasnil premier **Račan**, je vladna šesterica namreč sklenila, da se preambule hrvaške ustave ne bo dotikala. To naj bi potegnili za sabo številna druga vprašanja v preambuli, česar pa si vlada ne želi privoščiti.

Ali je v tem kaj resnice, ali pa gre dejansko za pomanjkanje politične volje? Verjetno vsakega nekaj. Tako smo po saborskih hodnikih slišali, da bi vlada, kljub dogovoru o nespreminjanju preambule, pri Slovencih lahko naredila manjšo izjemo, ki je ne bi predrago plačala. Vendar je ni. Račan je kot opravičilo ponudil odgovor, da smo Slovenci navedeni v ustavnem zakonu. To bi nas moralo zadovoljiti.

Vendar vse stvari v življenju niso čisto čisto pravne ali materialne narave. Nekdanja HDZ-jeva oblast je z odločitvijo leta 97 Slovincem vzela nekaj, kar so imeli. Predvsem pa jim je vzela ponos. Tega jim nova, demokracije polna vlada, ni vrnila.

V predvolilni kampanji je orožje prav vse: upokojeenci, plače, tudi Slovenci. Kazalo je, da bo krivica, ki je bila Slovincem storjena pred tremi leti, sedaj popravljena. Ko pa je prišel trenutek odločitve, so se vsi poskrili.

Če nekomu narediš krivico, je pač najlažje zamizati na obe očesi in oditi dalje, misleč, da bo čas zacelil rane. Spoštovan pa boš le takrat, ko boš - vsem tveganjem navkljub - držal besedo in popravil krivico. *(t.b.)*

**DR. ROMAN GLASER, PREDSEDNIK UPRAVE IN
GENERALNI DIREKTOR PERUTNINE PTUJ**

PERUTNINA PTUJ - PRIPRAVLJENA NA EVROPSKE IZZIVE

Perutnina Ptuj je lani praznovala častljiv jubilej, 95-letnico delovanja. V zadnjem desetletju se je podjetje v celoti prestrukturiralo in spremenilo razvojno usmeritev; zdaj težišče ni več na proizvodnji piščančjega mesa, ampak na njegovi predelavi. Glavni aduti Perutnine Ptuj so kakovostni izdelki treh blagovnih znamk: PP (sveže in zamrznjeno piščančje meso, hrenovke in drugi suhomesni proizvodi), POLI (ta priljubljena klobasa je na trgu že prek četrto stoletja!) in KOKETI (novejši proizvodi za hitro pripravo). Zadovoljiti želje in okus potrošnikov s kakovostnimi izdelki ter sodelovati v oblikovanju sodobnega načina prehranjevanja - sta po besedah predsednika uprave in generalnega direktorja **dr. Romana Glaserja** - glavna cilja Perutnine Ptuj.

- Zdaj z našimi izdelki pokrivamo že več kot polovico vseh potreb na slovenskem trgu. Veliko pa tudi izvažamo; z izvozom v države Evropske unije in jugovzhodne Evrope ustvarjamo 40 odstotkov svojega dohodka. Pred nami je ambiciozna naloga: do leta 2005 povečati izvoz za več kot 100 odstotkov. V tem obdobju nameravamo za 80 odstotkov povečati obseg proizvodnje končnih izdelkov, ki že zdaj predstavlja polovico celotne realizacije Perutnine Ptuj. Da bi izpolnili te načrte, veliko vlagamo v motivacijo in izobraževanje zaposlenih ter v posodobitev in modernizacijo poslovanja in proizvodnje. Za računalniško opremo smo v zadnjih letih namenili prek 5 milijonov nemških mark. Tako smo postali eno od najmodernejših evropskih podjetij. Pripravljeni smo na vse izzive, ki jih bo prinesel čas, ko bomo vstopili v Evropsko unijo in ko bo Evropa prišla k nam.

Izguba nekdanjega jugoslovanskega trga vas je zagotovo močno prizadela. Vendar ste kljubovali težavam. S hrvaškega trga se pravzaprav nikoli niste povsem umaknili.

- Prilagoditev novim gospodarskim okoliščinam je bila težavna, vendar smo se odločili, da ostanemo na teh trgih in poskusimo preživeti, saj smo pravilno predvideli, da se bodo razmere prej ko slej uredile. Na Hrvaškem smo

imeli skladišče in predstavništvo, ki smo ga leta 1992 preregistrirali v delniško družbo, ki je v 83-odstotni lasti matičnega podjetja. Preostalih 17 odstotkov je v lasti okoli 90-ih zaposlenih. Po začetnih težavah zaradi inflacije, zaščitnih ukrepov in zapletenih razmer v državi je Perutnina Zagreb postala eno od najuspešnejših podjetij v večinski slovenski lasti, ki deluje na Hrvaškem. Danes to podjetje s svojimi podružnicami pokriva celo Hrvaško in ustvarja 30 milijonov nemških mark letnega prometa.

Vendar se niste ustavili na tem. Konec lanskega leta ste se odločili za veliko naložbo. Perutnina Ptuj je postala lastnica 59,4-odstotnega deleža podjetja Pipo iz Čakovca, ki je po velikosti drugo največje hrvaško podjetje za predelavo mesa. Naložba je vredna 9,5 milijona nemških mark.

Izdelki Perutnine Ptuj se ponašajo s številnimi mednarodnimi nagradami. Na lanskem Zagrebškem velesejmu je Perutnina Ptuj prejela 3 velike zlate medalje za kakovost proizvodov.

Na Hrvaškem je posebej priljubljane klobasa Poli. Vsak četrti kupljeni kilogram posebnih piščančjih klobas na hrvaškem trgu je prav klobasa Poli.

Perutnina Ptuj je največji slovenski izvoznik mesnih proizvodov in ekskluzivni dobavitelj piščančjih porizvodov za McDonalds v Sloveniji in na Hrvaškem.

Po uradnih podatkih vsak Američan na leto poje okoli 34 kilogramov perutninskega mesa, vsak Slovenec dobrih 30 kilogramov, vsak Hrvat pa komaj nekaj več kot 7 kilogramov.

- Komercialno-prodajno prisotnost na Hrvaškem smo želeli nadgraditi s proizvodnjo. Razmišljali smo o različnih možnostih in se med drugim pogovarjali tudi s Purisom. Našli pa smo skupni jezik s Pipom iz Čakovca. Zdaj imamo priložnost, da močneje uveljavimo naše blagovne znamke, ne le na Hrvaškem, ampak tudi v sosednjih državah. Prepričan sem, da bomo v nekaj letih znatno povečali obseg proizvodnje in lahko odprli nova delovna mesta v čakovskem podjetju, ki se

zdaj uradno imenuje "Perutnina Ptuj-Pipo d.o.o."

Poslovanje na Hrvaškem otežujejo zaščitni ukrepi, zlasti visoki prelevmani in carine. Zaradi njih je denimo priljubljena piščančja klobasa Poli v hrvaških trgovinah kar za 145 odstotkov dražja kot v slovenskih.

- Z nedavnim vstopom Hrvaške v Svetovno trgovinsko organizacijo so se ovire nekoliko ublažile, vendar ne toliko, da bi lahko znatno spremenili cenovno razmerje v korist hrvaških kupcev. Pričakujemo, da nam bo to delno uspelo s tem, ko bomo izdelke naših blagovnih znamk proizvajali tudi na Hrvaškem.

Po nekaterih podatkih vsak Slovenec na leto poje okoli 30 kilogramov perutninskega mesa, vsak Hrvat pa kar trikrat manj.

- Ta podatek je treba sprejemati z zadržkom, saj je podatkom o uradni porabi treba prišteti še vsaj enkrat večjo količino perutninskega mesa, ki ga Hrvati pridobijo z domačo proizvodnjo in pa na sivem trgu. Vendar pa ta podatek vendarle govori o tem, da je na Hrvaškem še veliko prostora za uveljavitev perutninskega mesa, tudi zaradi spreminjanja prehranjevalnih navad in zmanjševanja porabe rdečega mesa. Hrvaške potrošnike bomo na naše kakovostne in zdrave proizvode opozorili tudi z obširno marketinško akcijo, ki jo načrtujemo za drugo polovico letošnjega leta.

Z veseljem ste se odzvali prošnji, da o poslovanju Perutnine Ptuj in o njenih načrtih spregovorite za glasilo zagrebških Slovencev Novi odmev.

- Prijetno je spoznanje, da Slovenci na Hrvaškem zanimajo dogodki v matični državi. Žel bi, da bi bile vezi med matično domovino in slovensko skupnostjo na Hrvaškem čim tesnejše. Upam, da bosta obe državi čim prej vstopili v Evropsko unijo, predvsem pa zmanjšali občasne politične napetosti in pospešili svoboden pretok ljudi in blaga.

Ilinka Todorovski

CELESTIN SARDELIČ,
HRVAŠKI VELEPOSŁANIK V
SLOVENIJI

GOJIM OPTIMIZEM, NE PA ILUZIJ

Decembra lani je dolžnost v Ljubljani nastopil že tretji hrvaški veleposlanik. Prvi je bil **Miljenko Žagar**, drugi **Ivica Maštruko**, zdaj pa Hrvaško v Sloveniji predstavlja **Celestin Sardelič**, 57-letni diplomirani sociolog in filozof. Veleposlaniški položaj v Sloveniji je Sardeličeva prva diplomatska dolžnost.

Kakšni so bili vaši prvi vtisi ob prihodu v Ljubljano in kako se znajdete v tem mestu?

- Dolžnost hrvaškega veleposlanika v Sloveniji sem prevzel prvega decembra lani. Ljubljano, deloma tudi Slovenijo, poznam že od prej. Sem sem pogosto prihajal poslovno in prijateljsko. Počutim se zelo dobro. Negujem stara znanstva in prijateljstva ter navezujem številna nova. Sprva sem občutil kar nekakšno tremo zaradi zahtevne diplomatske dolžnosti, vendar se danes že počutim stabilno in zelo prijetno. Seveda me še vedno navdaja nostalgija za Zagrebom in domovino. V šali včasih pravim, da sem vendarle "gastarbajter na bližino". To je seveda povsem naravno in normalno.

Pred tem ste živeli v Zagrebu. Kaj so - po vašem mnenju - najbolj očitne razlike med hrvaškim in slovenskim glavnim mestom?

- Zagreb in Ljubljana po zgodovini in tradiciji in tudi stilu urbanega življenja sodita v isti kulturno-civilizacijski krog. Sta tipični srednjeevropski metropoli. Tisto, po čemer se Zagreb in Ljubljana morda najbolj razlikujeta, je velikost. Ljubljana je manjše mesto in zato so opazni ne-

koliko bolj intimni obrazci življenja. Tudi Ljubljana ima veliko zelenih površin, zato se že veselim prihajajoče pomladi.

Slovenija in Hrvaška že deset let rešujeta odprta vprašanja. Od zamenjave oblasti na Hrvaškem pred letom dni in z imenovanjem nove slovenske vlade so vse glasnejše optimistične napovedi o skorajšnji rešitvi odprtih vprašanj.

- Da, Slovenija in Hrvaška imata nekaj nerešenih odprtih vprašanj. Spremenjene politične okoliščine po volitvah v obeh državah so dobra podlaga, vendar ne tudi zadosten razlog za reševanje odprtih vprašanj. Začel se je proces - upam da - resnih pogajanj. Potrebni so odprtost in potrpežljivost ter jasne iskrene poteze. Pravkar traja proces tihe diplomacije in upam, da bo takih - tudi ostal. Moramo se izogibati enostranskim potezom in izzivanju.

Pričakujem, da se bomo vzdržali dramatiziranja v javnosti in izognili velikim "dekorativnim" potezom, za katerimi ne bi ostala sled verodostojnosti. Osebo gojim pozitivno upanje, ne pa tudi iluzije. Pogajanja bodo naporna in ne brez skušnjav. Če strnem: sem previden optimist.

Kakšno bo po vašem mnenju v prihodnje sodelovanje med Slovenijo in Hrvaško, zlasti v gospodarstvu in v okviru približevanja Evropski uniji?

- Ponavadi pravim, da Slovenija in Hrvaška nista samo "neizogibni sosed". Državi bi morali končno postati dobri sosed z razvitimi prijateljskimi odnosi. Mislim, da vstopamo v novo obdobje odnosov, ki ga mora zaznamovati razvoj političnega in gospodarskega partnerstva in to na enakopravnih temeljih. Tako Slovenija kot Hrvaška sta se opredelili za evropsko usmeritev. Obe državi imata svoje lastne poti. Slovenija je na tej poti v prednosti in Hrvaška podpira ta ritem integracije. Prepričan sem, da tudi Slovenija podpira Hrvaško na njeni poti v integracije. Treba je vedeti, da Hrvaška ni več v osamitvi in da je v procesu pospešene integracije. Prepričan sem, da bo skupni končni cilj, to je polnopravno članstvo v Evropski uniji, dodaten razlog za okrepitev sodelovanja med Slovenijo in Hrvaško.

Tanja Bernard

SLOVENIJA PO VOLITVAH: **DRNOVŠEK** **NAMESTO BAJUKA**

15. novembra, natančno mesec dni po volitvah v državni zbor, so predsedniki LDS **Janez Drnovšek**, Združene liste **Borut Pahor**, SLS-SKD **Franc Zagožen** in Desusa **Janko Kušar** podpisali koalicijski sporazum. Dan pozneje je bil v parlamentu z več kot dvotretjinsko večino na položaj predsednika vlade izvoljen Janez Drnovšek. "Za nami je veliko izkušenj z različnimi koalicijami, zato upam, da bomo kos izzivom, ki so pred nami, in da bomo opravičili zaupanje, ki so nam ga državljani izkazali na volitvah," je ob izvolitvi ocenil novi predsednik slovenske vlade.

Drnovšek je bil za predsednika vlade izbran že četrtrič. Premier je že od pomladi leta 1992, z izjemo polletnega obdobja lani, ko je vlado prevzela desnosredinska koalicija pod vodstvom **Andreja Bajuka**. Poleg koalicijskih partnerjev sta Drnovška podprli Stranka mladih in SNS **Zmaga Jelinčiča**.

No, opozicija, SDS **Janeza Janše** in Bajukova Nova Slovenija, se glasovanja o predsedniku vlade nista udeležili zaradi protesta, ker so se koalicijske stranke med pogajanja o vladi dogovarjale o razdelitvi predsedniških mest v parlamentarnih delovnih telesih. "To je zanamiranje nadzorne vloge opozicije," sta ocenila Bajuk in Janša.

V naslednjih dneh so se koalicijske stranke pogajale o razdelitvi ministrskih stolčkov. LDS je zaradi najboljšega volilnega rezultata dobila največja in najpomembnejša ministristva. V Drnovški vladi so med drugimi ministri **Dimitrij Rupel** (zunanje zadeve), **Anton Grizold** (obramba), **Rado Bohinc** (notranje zadeve), **Anton Rop** (finance) in **Tea Petrin** (gospodarstvo). Ministri so se na prvih sejah vlade, podobno kot pred njimi Bajukova vlada, največ ukvarjali s kadrovskimi rošadami. Glavni prednostni nalogi Drnovškove vlade sta sicer usklajevanje slovenske zakonodaje z evropsko in zmanjševanje javne porabe. *Peter Žerjavič*

KAJ JE NOVEGA V SLOVENSKO-HRVAŠKIH ODNOSIH

Varaždin - Občinsko sodišče je 9. novembra nekdanja slovenska obveščevalca **Antona Slatinška** in **Branka Bezgovška**, ki so ju leta 1998 zasačili na hrvaškem ozemlju pri Zavrču, obsodilo na leto dni zapora, tri leta pogojno. Pet let ne smeta vstopiti v Hrvaško. Razvpiti vohunski kombi je prešel v last hrvaškega ministristva za notranje zadeve.

Zagreb - 20. novembra sta se sešla direktor slovenske policije **Marko Pogačnik** in pomočnik hrvaškega notranjega ministra **Vladimir Faber**. Osrednja tema: ilegalne migracije.

Zagreb - Hrvaška ministrica za turizem **Pave Župan - Rusković** je 20. novembra poročala o uspehih turistične sezone v letu 2000. Na hrvaškem Jadranu je letovalo 851 tisoč slovenskih turistov, kar je za 16 odstotkov več kot leto poprej.

Zagreb - Na zagrebškem vrhu 24. novembra je sodeloval slovenski zunanji minister **Lojze Peterle**. Na srečanju so članice EU, ZRJ, BIH, Makedonijo, Albanijo in Hrvaško zastopali predstniki držav ali premieri.

Zagreb - Hrvaško glavno mesto je 29. novembra obiskal

vodja slovenske skupine za pogajanja z Evropsko unijo dr. **Janez Potočnik**. Sestal se je z ministrom za evropske integracije **Ivanom Jakovčičem** in hrvaškim kolegom **Nevenom Mimico**. Dr. Potočnik je hrvaškim gospodarstvenikom, državnim uslužbencem in diplomatom predaval o tehnikah pogajanj z EU.

Zagreb - Slovenski turistični urad v Zagrebu je 29. novembra predstavnike hrvaških turističnih agencij in novinarje seznanil z novostmi slovenske turistične ponudbe. V prvih desetih mesecih leta 2000 je Slovenijo obiskalo 77.300 Hrvatov, kar je za 16 odstotkov več kot v enakem obdobju lani.

Zagreb/Ljubljana - Slovensko zunanje ministrstvo je 29. novembra z diplomatsko noto protestiralo, ker so hrvaške oblasti stanovanjem v spornih zaselkih ob Dragonji razdelile hrvaške hišne številke. Hrvaško zunanje ministrstvo je protestno noto zavrnilo, kar je v diplomatski praksi redkost, saj gre za prekinitev dialoga o nekem problemu.

selkov ob Dragonji; po slovenski evidenci je njegov naslov Sečovlje 1, po hrvaški pa Mlini 73a. V neposredni bližini je mednarodni mejni prehod Sečovlje - Plovanija, ki ga morajo prebivalci spornih zaselkov prestopiti vsakokrat, ko gredo od doma v Slovenijo ali nazaj. Joras je v Sloveniji kupil pomivalni stroj, pri prestopu meje pa hrvaškim organom ni hotel plačati carine, saj je vztrajal, da aparata ni uvozil v Hrvaško ampak zgolj prepeljal iz Slovenije na slovensko ozemlje.

Zagreb - Hrvaški premier **Ivica Račan** je 11. decembra pozdravil izjavo novega slovenskega zu-

nanjega ministra **Dimitrija Rupla**, da bi lahko državi odprta

Sečovlje - 6. decembra so hrvaški organi zaradi carinskega prekrška v Pulj privedli slovenskega državljan **Jožka Jorasa**. Joras živi v enem od spornih za-

vprašanja rešili v pol leta. V županijskem domu hrvaškega sabora je Račan dejal, da bi bil lahko prvi slovenski korak dobre volje ratifikacija sporazuma o maloobmej-

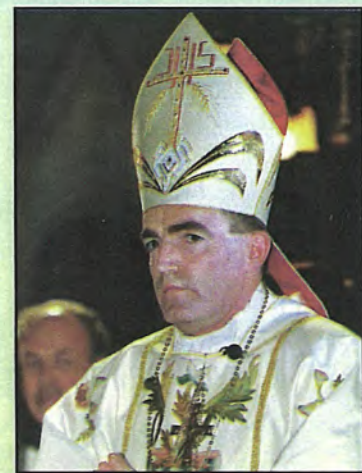
nem prometu.

Ljubljana - 16. decembra se je zvedelo, da je nekdanja vlada **Andreja Bajuka** zadnji dan svojega mandata hotela s policisti posredovati v spornih zaselkih v Istri. Policija napotka ni spoštovala, nova vlada **Janeza Drnovška** pa ga je pozneje razveljavila.

Zagreb/Ljubljana - 4. januarja je slovenska vlada razpravljala o odnosih s Hrvaško, na seji hrvaške vlade pa je zunanji minister **Tonino Picula** napovedal pripravo novih pogajalskih izhodišč za reševanje odprtih vprašanj s Slovenijo.

Seča - Na pobudo Društva istrskega prijateljstva so se 7. januarja sešli predstavniki občin v slovenski in hrvaški Istri. Na srečanju so sodelovali tudi pomočnik hrvaškega zunanjega ministristva **Joško Paro**, koordinatrica za odnose s Slovenijo **Olga Kresović**, državna sekretarka na slovenskem ministristvu za zunanje zadeve **Magdalena Tovornik** ter poslanca v hrvaškem saboru **Damir Kajin** in **Dino Debeljuh**. Udeleženci so se zavzeli za strpno in hitro reševanje odprtih vprašanj.

Ljubljana - Zagrebški nadškof **Josip Bozanić** je 14. ja-

nuarja v frančiškanski cerkvi Marijinega oznanjenja v Ljubljani vodil slovesno bogoslužje ob sklepu prireditve, ki se imenuje Božični dnevi hrvaških katolikov v Sloveniji. Somaševal je ljubljanski nadškof in metropolit **Franc Rode**.

Ljubljana - Slovenski zunanji minister **Dimitrij Rupel** je 17. januarja na predavanju na Fakulteti za družbene vede govoril tudi o odnosih s Hrvaško in med drugim dejal: "Meje na morju nikoli ni bilo. Hrvaška torej nima pravice govoriti, da bi Sloveniji kaj dala ali da bi Slovenija kaj vzela. Tisto morje ni hrvaško morje, ampak je zaenkrat še nerazdeljeno."

Ljubljana - Predsednik Hrvaškega sabora **Zlatko Tomčić** se je 18. januarja sešel s slovenskim kolegom **Borutom Pahorjem**, sprejeli pa so ga tudi slovenski predsednik **Milan Kučan**, premier **Janez Drnovšek** in zunanji minister **Dimitrij Rupel**. Posebno pozornost je vzbudilo Tomčićevo stališče, da bi morali Hrvatom v Sloveniji dodeliti status manjšine. Tomčić je še dejal, da Hrvaška slovenske manjšine ni vrnila v preambulo ustave, ker je vedela, da bo sprejela ustavni zakon o človekovih pravicah in pravicah manjšin, ki bo Slovencem zagotovil ustavne pravice manjšine.

Ljubljana/Zagreb - Predsednika slovenske in hrvaške vlade, **Janez Drnovšek** in **Ivica Račan**

sta se 20. januarja neuradno sešla v Šmarjeških toplicah. Račan je pozneje sporočil: "V naslednjih dveh do treh mesecih bomo poskušali priti do možnih skupnih rešitev, ki bodo sprejemljive za obe državi." Drnovšek je med drugim sporočil: "Če v naslednjih nekaj mesecih ne bo premikov, bo treba resno pretehtati razmere in se odločiti, kako naprej. Možnost mednarodne arbitraže pri tem ni izključena."

Davos - Ob robu 31. svetovnega gospodarskega foruma sta se

konec januarja sešla slovenski premier **Janez Drnovšek** in hrvaški predsednik **Stipe Mesić**.

Ljubljana/Zagreb/Strasbourg/Bruselj - Januarja se je zaostri vprašanje zamrznjenih deviznih vlog hrvaških varčevalcev pri Ljubljanski banki Zagreb. O tem so razpravljali v odboru za mednarodne odnose slovenskega državnega zbora, posebni podkomisiji parlamentarne skupščine Sveta Evrope in slovenskem svetu za nacionalno varnost. S protestnimi pismi predstavnikov dela hrvaških varčevalcev so bili seznanjeni v kabinetih glavnega pogajalca Evropske unije za Slovenijo **Garcie Lombardera** in evropskega komisarja za širitev **Guenterja Verheugna**.

Muenchen - Ob robu 37. mednarodne konference o varnostni politiki sta se 4. februarja sešla slovenski in hrvaški zunanji ministri, **Dimitrij Rupel** in **Tonino Picula**. Dogovorila sta se za pospešeno reševanje preostalih odprtih vprašanj.

Ljubljana - 5. februarja sta se

o preprečevanju ilegalnih migracij pogovarjala slovenski minister za notranje zadeve

Rado Bohinc in pomočnik hrvaškega ministra **Josip Vresk**.

Ljubljana - 16. februarja se je novi predsednik slovenskega dela mešane diplomatske komisije za meje **Miha Pogačnik** prvič sešel s hrvaškim kolegom **Hrvom Kačičem**. Krapina - Ministra za notranje zadeve **Šime Lučin** in **Rado Bohinc** sta 16. februarja na neformalnem sestanku obravnavala problem ilegalnih migrantov.

Zagreb - Mariborski župan **Boris Sovič** se je 19. februarja sešel z zagrebškim kolegom **Milanom Bandićem** in hrvaškim predsednikom **Stipom Mesićem**.

(i.t.)

SLOVENSKI POLITIČNI VSAKDAN

Po oblikovanju vlade je v slovenski politiki prihajalo do največjih pretresov zaradi razdelitve funkcij v parlamentu. Opozicijski Nova Slovenija (NSi) in SDS sta zase zahtevali večino glasov v dveh parlamentarnih odborih, ki nadzirata delo obveščevalnih služb in proračun. Ker največja stranka LDS s svojimi koalicijskimi partnerji v pogajanjih ni popustila, so poslanci SDS in NSi odstopili z vseh funkcij v državnem zboru.

V javnosti je odmevalo v Večeru objavljeno pričevanje majorja Slovenske vojske **Ladislava Trohe**, da so pripadniki specialne brigade Moris leta 1993, ko je bil obrambni minister **Janez Janša**, poskusili zastrašiti **Zmaga Jelinčiča** s podstavitvijo eksploziva pod njegov avtomobil. Zgodbo so zanikali tako Janša kot nekdanji pripadniki Morisa. Major Troha, ki je v zadnjih letih sicer pogosto opozarjal na nepravilnosti na obrambnem ministrstvu, je po objavi članka izginil.

Poleg političnih škandalov so šokirala razkritja korupcije med najvišjimi državnimi funkcionarji. Policija je 23. januarja aretirala ptujskega državnega tožilca **Marjana Glavarja**, osumljenega prejemanja podkupnin. To je bil drugi velik uspeh slovenske policije, potem ko so decembra zaradi suma korupcije odvzeli prostost državnemu sekretarju na ministrstvu za gospodarske dejavnosti **Borisu Šuštarju**.

Zaradi namigov o nepravilnostih pri poslovanju ima težave tudi generalni direktor RTV Slovenija **Janez Čadež**, ki je bil na čelu nacionalke zadnja štiri leta. Novinarski (in drugi) sindikati so prepričani, da Čadež ne more biti še enkrat imenovan na direktorsko funkcijo, dokler kriminalisti in računsko sodišče ne končajo preiskav o njegovem poslovanju. Novinarji so napovedali upor, če bi državni zbor, kljub njihovim pomislekom, imenoval Čadeža. Se bo »češki sindrom« razširil na Slovenijo?

Slovenska policija je konec januarja zaradi zdravstvenih razlogov preselila 400 ilegalnih migrantov, nastanjenih v azilantskem domu v Ljubljanski Šiški, v Vidonce v Prekmurju. Ilegalce, ki v Slovenijo po ilegalnih poteh največkrat pridejo s Kitajske, Irana, Romunije, ZRJ in drugih držav, so vrnili v Ljubljano po dezinfekciji prostorov v Šiški. Zaradi negativnega odnosa države, politikov in medijev do prebežnikov so večkrat protestirale civilnodružbene organizacije. Prepričane so, da so prebežniki, ki so se zatekli v Slovenijo, žrtve ksenofobije, rasizma in medijskega linča. Zaradi tega so 21. februarja ob podpori sorodnih organizacij iz tujine pripravile protestni shod v središču Ljubljane.

Državni zbor je sprejel zakon, po katerem se bodo prostocarinske prodajalne na zahtevo EU 1. junija preoblikovale v klasične mejne trgovine, ki ne bodo upravičene do davčnih olajšav. Proti tej odločitvi so protestirali opozicija in sindikati, češ da Slovenija klečeplazi pred Brusljem in da bo zaradi preoblikovanja »duty free shopov« izgubilo službe na tisoče trgovcev.

Sredi februarja so v italijanskem senatu po dolgotrajni proceduri sprejeli zakon o zaščiti slovenske manjšine v Italiji. To so pozdravile tako slovenske organizacije v zamejstvu kot politiki v Ljubljani. »Sprejetje zaščitnega zakona je uresničitev dolgoletnih želja slovenske manjšine v Italiji,« je izjavil zunanji minister **Dimitrij Rupel**.

Peter Žerjavič

STANKO VRAZ - SLOVENEČ Z DVEMA DUŠAMA

»**P**isal je slovenske pesmi, končal je kot hrvaški pesnik,« bi z enim stavkom lahko opisali Stanka Vraza, Slovenca-Hrvata, kot se je sam imenoval, ki si ga danes lastita oba naroda, največ pa je z njim pridobila Hrvaška, ker ga Slovenija ni želela.

ZALJUBLJEN V KNJIŽEVNOST

Stanko Vraz se je rodil leta 1810 v Cerovcu, na meji med ormoškim in ljutomerskim območjem. Sin vinogradnika, šesti otrok družine Fras, ki so ga v svetinjski fari krstili za Jakoba in ki se je pozneje sam preimenoval v Stanka Vraza, je po osnovni šoli v Ljutomeru in gimnaziji v Mariboru, odšel v Gradec na študij filozofije in prava. Tam je tudi začel s pesniškim ustvarjanjem. Prav zaradi njega je precej zanemarjal študij, vendar je kljub redkim opravljenim izpitom obvladal vrsto tujih jezikov. Poznal je literarno ustvarjanje svojega časa od Poljske do Velike Britanije in mnoge ustvarjalce - osebno ali preko pisnih stikov.

Ko je svoje slovenske pesmi poslal romantični Kranjski Čbelici, so mu jih zavrnili, češ da so slabo razumljive. Iz Evrope je takrat prihajal duh narodnega prebujanja in zanj je bil Vraz zelo zagret. Njegovo prepričanje, da narod potrebuje svoj jezik in književnost, pa je bilo - za razliko od nekaterih drugih tistega časa - čisto in brez političnih ambicij.

Zaradi Ljubljane, ki se je branila njegove poezije, in zaradi hladnega slovenskega pomladanskega prebujanja je Vraza začelo zanimati vrenje narodnega preporoda na Hrvaškem. Čedalje bolj se je počutil Slovan, ker je bil prepričan, da slovanski narodi potrebujejo književni preporod. Načrtoval je izdajanje slovenskega pesniškega almanaha Cvetlice, pozneje Metuljčki, a mu načrt ni uspel. Temeljito je spoznaval hrvaške razmere, jezikovni in literarni program Ljudevita Gaja mu je vse bolj postajal obljuba za uresničenje vsega, kar si je želel doseči med Slovenci. Prvotno zastavljeno kajkavsko narečje kot jezikovna osnova in oživiljanje simbolične lire v rokah Evrope sta vlekli Vraza proti literarnim ciljem.

SELITEV V ZAGREB

Leta 1835 je začel sodelovati v zagrebški Danici, tri leta pozneje pa se je celo preselil v Zagreb in prekinil s slovensko literaturo, čeprav je s **Prešernom** še vedno ostal v pisnih in osebnih stikih. Po nekaterih virih naj bi prav Vraz odločilno vplival, da je gibanje, ki se je tedaj širilo na Hrvaškem, dobilo ime "ilirizem". Predlagal je namreč, da bi namesto pridevnika "hrvaški" uporabljali pridevnik "slovenski" (v pomenu "slovanski"). Ilirija naj bi obsegala ozemlje med Skadrom, Varno in Beljakom. Sčasoma naj bi v tem trikotniku izenačili književni jezik in utrdili ilirsko poreklo.

Toda prav Stanko Vraz je spoznal, da ilirsko gibanje uporablja literarno in jezikovno delovanje zgolj kot sredstvo za doseganje političnih ciljev in zato je, na slovanskem kongresu leta 1848 v Pragi, po komaj osmih letih tesnega sodelovanja zapustil Ljudevita Gaja. Prvotni Gajev načrt se je medtem spremenil in je bila za osnovo knjižnega jezika sprejeta štokavščina.

Po razcepu z Gajem je Vraz z najtesnejšimi sodelavci in somišljeniki pripravil prvi hrvaški literarni časopis Kolo, ki je bil v resnici almanah. Za življenja je pripravil in izdal sedem zvezkov, osmega pa zasnoval. Tako se je ilirsko gibanje Ljudevita Gaja vrnilo v hrvaške okvire in odigralo zgodovinsko vlogo v hrvaškem narodnem in književnem preporodu. Stanko Vraz pa je zasedel častno mesto med njegovimi možmi, morda celo najvišje, saj je stalno sledil ideji in želji, da bi bila književnost edina vrednota.

V hrvaškem jeziku je izdal zbirke Djulabije (1840), Glasi iz dubrave Žerovinske (1841), Gusle i Tambura (1845). Njegove slovenske pesmi iz prvih let, domoljubne in ljubezenske s sledovi evropske predromantike in romantike, so ostale neobjavljene. Edina slovenska objava so Narodne pesni ilirske iz leta 1839, kjer je objavil svoje lastne, pa tudi druge (Prešernove) zapise slovenske ljudske poezije, večidel vzhodnoštajerske, pa tudi drugih pokrajin. To je bila tudi prva slovenska knjiga v gajici. Prevajal je antično poezijo, Danteja, predromantike in romantike (Byron, Mickiewicz...).

PESNIK DVEH NARODOV

Stanko Vraz ni prvi opozarjal, da pri nastajanju slovenskega knjižnega jezika jezik osrednje Slovenije preveč izrinja vzhodni vokalizem in jezikovne posebnosti. Spisal je veliko slovanskih pesmi in se silovito trudil, da bi jih objavil, končal pa je kot zelo pomemben pesnik - Hrvatov! In če hočete izvedeti karkoli temeljitejšega o tem slovanskem pesniku in Slovincu, je treba prebirati hrvaško literaturo in preštudirati zgodovino hrvaške književnosti. Prvi celoviti pregled Vrazovih slovenskih del je pripravil njegov rojak dr. Anton Slodnjak in ga leta 1952 izdal v dveh knjigah - v Zagrebu! Tudi njegov portret, delo slovenskega slikarja Michaela Stroja, je bil narejen v Zagrebu! Stanko Vraz je poleg Franceta Prešerna edini pravi romantični pesnik na Slovenskem, v hrvaški književnosti pa je zasedel mesto tik ob Ivanu Mažuraniću in Petru Preradoviću. Zgovoren je podatek, da je akademik Vlatko Pavletić v Zlato knjigo hrvaškega pesništva med 161 najboljših hrvaških avtorjev uvrstil tudi Stanka Vraza, in sicer s šestimi pesmimi.

DVOJNA ZAPUŠČINA

Umrli je leta 1851 v Zagrebu, star komaj 41 let. Pod ilirskimi arkadami na Mirogoju je našel mir za eno telo in dve duši. Za njim sta ostala dva doprsna kipa. Eden, ki od leta 1973 stoji pred ormoškim gradom, drugi v parku pred samoborskim muzejem. Tam se junija vsako leto zberejo hrvaški pesniki in na grobu Vrazove velike neuslišane ljubezni in pesniške muze Ljubice Julijane Cantily prebirajo ljubezensko poezijo.

Stanko Vraz je bil pomemben hrvaški pesnik, prvi hrvaški literarni kritik in urednik prvega hrvaškega literarnega časopisa. Vrazu so na pročelje njegove rojstne hiše v Cerovcu Slovenci in Hrvati vgradili kar štiri spominske plošče, v Samoboru pa so po njem poimenovali tudi ulico.

Slovenec z dvema dušama torej, poet z dvema jezikoma, človek, razklan zaradi razmer, v katere se je rodil in iz katerih mu niso znali ali hoteli pomagati.

Tanja Bernard

CIRIL ZLOBEC - PRVI LAVREAT ZAGREBŠKEGA MEDNARODNEGA PESNIŠKEGA FESTIVALA

Po treh dneh, napolnjenih z branjem poezije, ki je pesnike iz Evrope in Južne Amerike vodilo v Zagreb pa Varaždin, Karlovec in Sisak, se je v Plitvicah 19. novembra 2000 končal prvi mednarodni pesniški festival Zagreb 2000, ki so ga pripravili Društvo hrvaških književnikov ob svoji stoletnici, Društvo hrvaških književnih prevajalcev in hrvaški center Pen. Druženje so pesniki sklenili slovesno in kot prvega festivalskega lavreata ustoličili Slovenca **Cirila Zlobca**. 10 tisoč kun vredno nagrado mu je žirija (predsedoval ji je akademik **Slavko Mihalič**) podelila kot nespornemu predstavniku vrha sodobne slovenske in evropske književnosti. Podeljevalci so na začetek sodobne slovenske poezije postavili Pesmi štirih z Zlobcem kot enim od avtorjev, za vrhunec njegovega mojstrstva pa prepoznali sonet. Njegovo poezijo je mogoče brati v hrvaščini. Zlobec je hrvaške pesnike prevajal za Antologijo hrvaške poezije; tri izdaje (približno 30 tisoč izvodov) je na Hrvaškem doživela njegova Antologija slovenske poezije. Akademiku Cirilu Zlobcu, ki je tudi dopisni član HAZU, so Hrvati nagrado prisodili še za vrhunske prevode italijanske proze.

Zagrebski pesniški festival je bil sploh v znamenju Slovencev. Dan pred zaključkom festivala je publika do zadnjega napolnila dvoranico Društva hrvaških književnikov na Trgu bana Jelčića, da bi po desetletju pretežnega mrka v uradnih slovensko-hrvaških literarnih stikih dobila uvid v sodobno slovensko poezijo. V Zagrebu jo je zastopala zanimiva, generacijsko razgibana in multikulturna četverica: **Ciril Zlobec** in **Iztok Osojnik** pa "Slovenec v Trstu" **Marko Kravos** in "Sarajevčan v Sloveniji" **Josip Osti**. Peti povabljenec, **Veno Taufer**, je zaradi bolezni festival predčasno zapustil, a so na njegovo željo prebrali njegov Vukovar v Ostijevem prevodu. **Ciril Zlobec**, moderator **Andelko Novaković** ga je označil za klasika sodobne slovenske književnosti, je predstavljane svoje poezije v Zagrebu razumel kot nostalgijo in zato prebral štiri sonete iz zadnje, letos izšle zbirke Samo ta dan imam. **Iztok Osojnik** je bral iz še neobjavljene zbirke Gospod Danes in ob tem mimogrede ošvrknil slovenske založniške razmere, zaradi katerih da bo, ko bo enkrat izšel, "to verjetno že Gospod Včeraj ali Predvčerajšnjim". S Prešernom v Trstu je **Marko Kravos** spomnil na dvestoletnico pesnikovega rojstva - s humorom pripombo, da Franceta Prešerna v resnici nikoli ni bilo v Trst, mu je pa tja pobegnila Ana Jelovškova. Eden najpomembnejših prevajalcev slovenske književnosti, ki ga je usoda Sarajeva pripeljala v Ljubljano, kjer je ta izvrstni prevajalec napisal pesniško zbirko Kraški narcis v - slovenščini. Tako je **Josipa Ostija** predstavil **Novaković**. **Osti** je ob tem pripomnil, da bi sam svoj opis spričo za zdaj ene knjige pesmi skrajšal v "mladega slovenskega pesnika". Spomnil se je še simpatičnega naključja: pred četrto stoletja je kot prvo v slovenščino, za sarajevske dneve poezije, prevedel **Kravosovo** pesem. **Tauferjev** Vukovar je za zdaj njegov zadnji prevod. Tudi **Osti** je večino pesmi prebral iz novega rokopisa in skoraj vse samo v hrvaščini. To je bila ob njegovi dvojnosti pesnika in prevajalca, Slovenca in Neslovenca najbrž dovolj logična odločitev, a zdelo se je, da je občinstvo tudi od njega pričakovalo predvsem slovenske stihe.

Organizatorji predstavitve (dela) sodobne slovenske poezije niso predvideli debate (p)o slovenski poeziji, čeprav je zbrana četverica pesnikov sama po sebi sugerirala nekaj žariščnih točk. Položaj literata med prvo in drugo domovino recimo. Brez odziva je zato ostalo tudi v občinstvu navrženo vprašanje, kje so slovenske pesnice in ali njihova odsotnost morda pomeni, da v slovenski poeziji vlada moški šovinizem.

Še o mankih. Izkazalo se je, da (hrvaški) prevajalci hudo pogrešajo sodoben slovensko-hrvaški oziroma hrvaško-slovenski slovar.

Vanessa Čokl (VEČER)

Ciril Zlobec je rojen 4. julija 1925 v Ponikvah na Krasu. Otroštvo je preživel v rodnem mestu, ki je bilo med obema vojnama pod italijansko okupacijo. Kot mladenič je bil v internaciji, od razpada Italije do osvoboditve pa je bil v partizanih. Po vojni je nadaljeval študij v Ljubljani, kjer je diplomiral slavistiko. V letih 1952-56 je skupaj z **Jankom Kosom** urejeval književni časopis Beseda, od leta 1968 je bil glavni in odgovorni urednik književne serije Sodobnost. Veliko je prevajal, posebej iz italijanščine. Zlobec je avtor treh romanov (Moška leta našega otroštva, Moj brat svetnik in Spomin kot zgodba), glavno pozornost pa je vedno posvečal poeziji. V zadnjem desetletju je Zlobec svojo poezijo precej poglobil, predvsem ljubezenske pesmi. Vrnil se je k sonetu, ki ga je oblikoval zelo svobodno in moderno. Njegova poezija je doživela številne prevode v Sloveniji in po svetu, dobil je pomembne mednarodne nagrade in vse najvišje slovenske: Prešernova nagrada (1982), Nagrada Ministrstva za kulturo in prosveto (1948), Prežihova nagrada (1959), Kajuhova nagrada (1961), Nagrada Prešernovega sklada (1965), Red dela z zlatim vencem (1976), Župančičeva nagrada (1978), Nobelova plaketa Cankarjeve založbe (1982), Kosovelova plaketa (1982), Zlato priznanje OF Slovenskega naroda (1984) in Zlati znak svobode Republike Slovenije (1995). Izdal je prek 20 pesniških knjig - skupnih in samostojnih: Pesmi štirih, Pobeglo otroštvo, Ljubezen, Najina oaza, Pesmi jeze in ljubezni, Čudovita pustolovščina, Dve žgoči sonci, Vračanja na Kras, Kras, Pesmi, Glas, Pesmi ljubezni, Nove pesmi, Beseda, Rod, Moja kratka večnost, Ljubezen dvoedina, Stopnice k tebi, Skoraj himna, Mojih sedemdeset, Ti - jaz - midva, in zadnja Samo ta dan imam. Napisal je več esejev: Spomin je včasih mož in sreča, Poezija in politika, Slovenska samobitnost in pisatelj, Priznam, rekel sem ..., Lepo je biti Slovenec, ni pa lahko. **Ciril Zlobec** je član Slovenske akademije znanosti in umetnosti (dva mandata je bil eden njenih podpredsednikov, zdaj je član njenega predsedstva), dopisni član Hrvaške akademije ter redni član Mediteranske in Evropske akademije znanosti in umetnosti.

Polona Jurinič

PRIZORI IZ BRAČNOG ŽIVOTA

Najbolji način obilježavanja kulturnog praznika jest predstavljanje najzanimljivijih ili najboljih ostvarenja jedne sredine na području umjetničkog i kulturnog (ili kulturološkog) stvaralaštva.

Ovogodišnje obilježavanje slovenskog kulturnog praznika u Zagrebu proteklo je na zavidno visokoj razini, kako različitošću programa tako i njihovom kvalitetom. Zadržimo se u ovom napisu na gostovanju Mestnog gledališća iz Ljubljane na sceni Male dvorane Lisinskog, na sam praznični dan. **Ingmar Bergman** nezaobilazno je ime europskog filma, barem u svijesti većine ljudi. Iako uglavnom znan kao redatelj, Bergman je i vrsni scenarist, a mogli bismo dodati u šali, i ljubitelj protagonistica svojih filmova. Njegova prva umjetnička ljubav bilo je kazalište, no glavina uspjeha a time i života postao je i ostao film! Je li ime poznatog filmskog autora, dobar glas koji prati u pravilu sva slovenska kazališta ili želja za susretom domamila publiku u Malu koncertnu dvoranu palače Lisinski, nije važno. Sigurno je, da svatko tko se našao na izvedbi Bergmanovog djela

“Prizori iz bračnog života” u režiji vrsnog znalca **Mileta Koruna** i sjajnoj glumi **Bernarde Oman** i **Borisa Ostana**, nije požalio niti minute boravka u gledalištu. Scenografinja i koreografinja **Janja Korun** “ugurala” je glavne osobe, Marijanu i Johana, među uglate forme različitih namjena, tek tu i tamo obilježene konkretnim stolom i stolicama. Sve obučen u bijelu tkaninu daje dojam besćutnosti i tišine (koja je naznačena nedostatkom glazbe), te likovima ne pomaže niti u jednoj njihovoj dvojbi. I njihova se odjeća razlijeva u bojama tek kada dođe do ključnih promjena...

Promjene u međuljudskim odnosima rastu od simpatije i uvažavanja preko mržnje i ogorčenosti do pomirljivosti - radi se o mozaičnom tkanju sastavljenom od malih finih komadića: sve tu klizi gotovo neprimjetno - na prvi mah sve je dobro, tek neznatna gesta ili “nehotična” grimasa dovode do erupcije. Naknadnom analizom zbivanja shvaćamo kako je riječ o ključanju emocija, tek načas prigušenim i pritajenim do “povoljne” prilike. Prepričavati sadržaj zaista ne bi imalo smisla - to je jedna od mogućih priča iz života dvoje ljudi koji su se voljeli, pa su se razišli a da zapravo nisu nikada zacrtali granicu između svoje uzajamne simpatije i netrpeljivosti. Često se tvrdi kako je dobra režija neprimjetna režija, pa bismo bez opterećenja mogli Korunovu režiju “Prizora ..” nazvati odličnom - sve je očekivano i istovremeno uzbudljivo nesigurno. Šaleći se, mogla bih reći kako je najveći redateljski zahvat bio odabir odličnih glumaca! A Bernarda Oman i Boris Ostan to svakako jesu - gledali smo ih bez daha, vjerovali bez sumnje, pljeskali punim srcem. Kad ćete nam opet doći?

Olga Vujović

PREŠERNOVI VERZI V HRVAŠČINI

Na proslavi ob 200. obljetnici rojstva Franceta Prešerna v Kranju, kjer je naš največji pesnik delal in umrl (3. decembra leta 1800), so sodelovali tudi hrvaški umetniki. 29. novembra so v Kranju predstavili slovensko-hrvaško izdajo Prešernovih pesmi, ki sta jo izdala Občina Kranj in Matica Hrvatska. O tem skupnem projektu sta

spregovorila urednika zbirke, akademika **Jože Pogačnik** in **Luko Paljetak**, ki Prešernovo poezijo prevaja v hrvaščino. Hkrati je bila predstavljena tudi bibliofilska izdaja Prešernovih *Magistral* v hrvaškem prevodu **Luka Paljetka** v grafični mapi hrvaške akademske slikarke in grafičarke **Zdenke Pozaić**. To je štirinajsta bibliofilska knjižna izdaja v zbirki *Beseda in slika*. Na slovesnosti v Kranju sta bila navzoča tudi predsednik Matice Hrvatske akademik **Josip Bratulić** in akademik **Ivo Frangeš**.

Polona Jurinić

ODJECI BACHOVE GODINE

U prepunoj dvorani Hrvatskog glazbenog zavoda (HGZ) polovinom mjeseca siječnja (14.1.), održan je koncert u kojem je nastupio **AKADEMSKI GODALNI ORKESTER DRUŠTVA GLASBENIH UMETNIKOV MARIBOR AGO DGUM** pod nazivom “Odjeci Bachove godine”. Umjetnici su sastavili vrlo birani program: *Aria* iz Suite br. 3 u D-duru, *aria “Erbarne dich, mein Gott”* iz “Muke po Mateju”, *Suita* br. 2 u H-molu, koncert br. 4 u A-duru za čembalo i gudače, *Brandeburški koncert* br. 5 u D-duru. Skladbe za koje se može sa sigurnošću reći: vrlo atraktivne, melodične, sadržajno i emotivno snažne i hit Bachove glazbe toga doba istaknutog genija, a izvedene od strane orkestra AGO, solista i dirigenta

maestra **Igora Giadrova**. Solisti: **Višnja Mažuran**, čembalo, **Marina Novak**, flauta, **Petra Arlati Kovačič**, violončelo, kontrabas i čembalo. Svi izvođači su bili burno pozdravljeni dugotrajnim pljeskom. AGO DGUM ustanovljen je 1994., te prvi koncert bio posvećen J.S.Bachu. Stalni dirigent je Igor Giadrov. U Zagrebu AGO gostuje već treći put, a predviđa gostovanja i u drugim gradovima Hrvatske. Osim Bacha AGO izvodi djela drugih majstora baroka, klasicizma i romantike. Treba istaći da su gotovo svi članovi orkestra zaposleni u Operi SNG Maribor, orkestru Mariborske filharmonije ili kao profesori SGŠ. AGO DGUM snima za Radio i TV Sloveniju. Na kraju misao o Bach-u i drugim skladateljima: BACH - B, A, C, H - prebirao po abecedi i dogurao do G/enija, drugi prebiru po abecedi i jedva će doći do KR/aja.

Branko Beč

BORŠTNIKOVO SREČANJE LETA 2000

Špet enkrat v tem prelepem mestu, obkroženem z vinogradi, ki po dobri trgatvi počivajo v sončnih žarkih tople jeseni. In Borštnikovo srečanje. Tokrat jubilejno. Ustanovitelj tega festivala **Fran Žižek** je na simpoziju "Slovensko gledališče in slovenska dramatika v drugi polovici 20. stoletja" povedal: "Ko smo pred 35 leti ustanovili Borštnikovo srečanje, smo to storili z namenom decentralizirati slovensko gledališko kulturo in dati možnost mariborski publiki, da se seznani s produkcijo drugih slovenskih gledališč. Festival pa naj ne bi bila samo žetev minule sezone, ampak tudi setev." In kakšna je bil letošnja setev? Sodeč po poročilu selektorja **Novaka** izredno bogata. Odgledal si je namreč 62 predstav slovenskih poklicnih gledališč in gledaliških skupin in jih za tekmovalni del

izbral dvanajst. Nekatere smo si lahko ogledali tudi mi, saj jih je kar deset gostovalo v Zagrebu. Po enotnem mnenju žirije so bile predstave na zelo visoki ravni in izredno pestre glede raznovrstnosti režijskih pristopov, načina ustvarjanja odrskih iluzij in avtorskih poetik, predvsem pa silovite in vrhunske v igralskih izrazih. In kdo so nagrajenci? Za igralske dosežke so nagrade prejeli: **Nataša Barbara Gračner**, **Bojan Emeršič**, **Branko Šturbej** in **Jernej Šugman**. Nagrajena mlada igralka sta bila **Daša Doberšek** in **Primož Pirnat**. Nagrado za režijo Beckettovih igr "Čakajoč Godota" je dobil **Dušan Jovanovič**. Kot predstava v celoti pa je bila nagrajena drama SNG Ljubljana "Dostojevski: Idiot" v režiji **Mileta Koruna**. Borštnikov prstan za leto 2000 je dobil **Aleksander Krošl**. Seznam Krošlovih odigranih vlog je zelo obsežen, saj zajema, če dodamo gledališkim še filmske in televizijske vloge, precej več kot sto likov.

"**Aleksander Krošl** je kot markanten, suveren in izrazno kultiviran igralec klasične provenience zagotovo eden izmed najizrazitejših gledaliških interpretov med sodobnimi dramskimi umetniki. In zato vreden odlikovanja z Borštnikovim prstanom." je dejal **Vasja Predan** ob utemeljitvi te najvišje nagrade.

Ob tekmovalnih predstavah se je od 13. do 29. oktobra vrstilo še 42 drugih dogajanj - od mode in koncertov do simpozija, ali kakor piše **Tone Partljič**: "Maribor je en sam teater. Ljudje večer za večerom prihajajo gledat svet odrskih luči, kakor večje, ki jih nezaustavljivo vabi svetloba žarnice. Prihajajo gledat, poslušat, jemati, doživljati, sprejemati, odklanjati ... A v soju odrskih luči drugi dajejo, ponujajo, se razgaljajo, trpijo, se radostijo. Nihče ne sprašuje: so naši, so od kod drugod, kakšna prepričanja imajo ... Na začetku slovenskega gledališča je Linhart zapisal 'eden drugemu ogenj dajemo'. In ta plamenica gledališča se vsak večer znova utripajoče seli z odra v dvorano, iz dvorane na oder." Vsa ta dogajanja so tekla nemoteno in bila izredno dobro organizirana. Nad njimi je bedela ena in enkratna direktorica festivala **Olga Jančar**, ki je ob tem jubilejnem srečanju prejela Zlato značko, imenovano Velika jubilejna briljantna značka. Ob koncu slavnostne prireditve je **Tone Partljič**, v.d. predsednika festivala, dejal: "*Borštnikovo 2000 je minilo. Naj živi Borštnikovo 2000!*" Naj živi festival, ki je skozi svoje delovanje postal neizogiben in pomemben del slovenskega kulturnega življenja. Naj živi še dolga leta na veselje vseh, ki imajo radi gledališče in njegove umetnike.

Ivica Kunej

DAN SLOVENSKE KNJIGE

V karlovški mestni knjižnici **Ivan Goran Kovačič** deluje tako imenovana Osrednja knjižnica Slovencev, kjer vsako jesen predstavijo kakšno novo knjigo slovenskih avtorjev ali pa pripravijo zanimivo predavanje, povezano s slovenskim knjižnim ustvarjanjem. Prireditelj, ki je bila 9. novembra lani, se je imenovala Dan slovenske knjige. Ob tej priložnosti so se v Karlovcu srečali predstavniki slovenskih društev na Hrvaškem kulturnih ustanov iz Slovenije. Ogledali so si knjižnico in bili navzoči na predstavitvi nove knjige **Cirila Zlobca** "Samo ta dan imam". Splitsko slovensko društvo je pripravilo majhno razstavo o svojem delu. Predstavniki slovenskih društev iz Splita, Šibenika in Zagreba, slovenskega ve-

leposlaništva v Zagreb, Narodne in univerzitetne knjižnice iz Ljubljane ter knjižnic in občin iz Novega mesta in Karlovca so se pogovarjali o tem, kako organizirati knjižnice v društvih in kako knjigo približati bralcem. Pogovor sta usmerjali ravnateljica karlovške knjižnice **Neda Eleta** in voditeljica Osrednje knjižnice Slovencev **Dubravka Žgela-**

Hren. Predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** je spodbudil razpravo o vprašanju, kako pristopiti k računalniškemu evidentiranju knjig. Pravega odgovora navzoči niso našli, strinjali so se le, da sistem, ki je uveljavljen v Sloveniji, za naša društva ni primeren. Po sestanku je bila predstavitev knjige **Cirila Zlobca**. O pesnikovem življenju in delu je spregovorila **Jadranka Matić-Župančič** iz novomeške knjižnice, ki je prebrala nekaj Zlobčevih pesmi v hrvaščini. Nekaj pesmi v izvirniku je zelo prepričljivo prebral sam avtor, **Ciril Zlobec**.

Sij

KULTURNA DOGAJANJA

SLOVENSKI HAMLET V HNK

- 19. in 20. oktobra je Primorsko gledališče iz Nove Gorice v zagrebškem HNK izvedlo Shakespearov dramo Hamlet v režiji Vita Tauferja. Igrali so Radoš Bolčina, Ljerka Belak, Ivo Barišič, Pia Zemljič, Rastko Krošl, Boris Mihalj, Tadej Toš, Iztok Mlakar in drugi.

NAGRADA MALI JANIGRO

- V oktobru je v poreški baziliki sv. Evfrazije potekalo večednevno mednarodno violončelistično tekmovanje Antonio Janigro za igralce do 20 let starosti. Za nagrade v treh starostnih kategorijah se je potegovalo 40 mladih glasbenikov. Mednarodna žirija je nagradila Marušo Bogataj iz Slovenije, Vladislava Provotarova iz Rusije in Vinka Rucnerja iz Hrvaške.

ČLOVEKOLJUBNA PRIREDITEV V CRNOMLJU

- 26. oktobra so se v črnomaljski športni dvorani sešle prvi dami Slovenije in Hrvaške, Štefka Kučan in Milka Mesić ter slovenska in hrvaška miss, Maša Merc in Andreja Čupor. Udeležile so se človekoljubne prireditve. Izkupiček od prodanih vstopnic so namenili VV centru Črnomelj in otroškemu vrtcu Ozalj. Gospa Mesić je opozorila na pomembnost dobrososedskih odnosov.

"TUDI MI SMO UMRLI ZA DOMOVINO"

- Društvo za ureditev zamolčanih grobov iz Grosuplja je 30. oktobra v zagrebškem Evropskem domu predstavilo zbornik Tudi mi smo umrli za domovino (Zamolčani grobovi in njihove žrtve Slovenija 1941 - 1948 - 1952). V tretji, dopolnjeni izdaji zbornika so natančno opisani vzroki in posledice zgodovinskih strupov takratne družbe. Navedeno je tudi število Hrvatov, ki naj bi jih po vojni pobili na slovenskem ozemlju, od Kočevskega roga do Sotle. Narisani so tudi tlorisi grobišč in jam. Avtorja Franc Permet in Anton Žitnik spo-

ročata: Zdaj ni več samo neusmiljena zemlja, ki pokriva v imenu napačne "ljudske pravice" pomorjene ljudi, temveč se na njej kažejo križi in venci spomina, ki vračajo mrtvim (čeprav le-ti ostajajo neimenovani) čast in opomin "Nikoli več!"

BACHOVA MAŠA V DVORANI LISINSKI

- 31. oktobra je bil v KD Vatroslav Lisinski koncert Zagrebške filharmonije. Na sporedu je bila Bachova Maša v h-molu za soliste, zbor in orkester. Pod dirigentskim vodstvom Davida Hilla je nastopil Slovenski komorni zbor z zborovodjem Mirkom Cudermanom. Zbor, ki se je z izvedbami a capella skladb vseh stilov dodobra uveljavil v svetu, je leta 1991 ustanovil dr. Mirko Cuderman, predstojnik oddelka za cerkveno glasbo na ljubljanski glasbeni akademiji. Dr. Cuderman je po končanem študiju teologije v Ljubljani študiral na dunajski Visoki glasbeni šoli. Na Dunaju je tudi doktoriral, in sicer iz muzikologije na tamkajšnji filozofski fakulteti.

37. MEDNARODNA GLASBENA TRIBUNA PULA 2000

- Na letošnjo tribuno, ki je potekala od 9. do 11. novembra, je selektor prireditve, skladatelj Adalbert Marković, povabil umetnike iz Slovenije, Velike Britanije, Rusije, Bolgarije in Hrvaške. Na otvoritvi je nastopil Slovenski komorni zbor z dirigentom Mirkom Cudermanom. Po koncertu je Erika Krpan predstavila novo zgoščenko, ki je izšla pri Cantusu: Antologijska dela hrvaške zborovske glasbe 20. stoletja. Zgoščenko je posnel Slovenski komorni zbor v sodelovanju s sopranistko Miljenko Grđan in pianistom Vladimirom Krpanom pod dirigentskim vodstvom Vladimira Kranjčevića.

PREDSTAVITEV KNJIGE CIRILA RIBIČICA

- V polni dvorani zagrebškega KIC-a je bila 13. novembra predstavitev knjige "Geneza jedne zablude" (Ustavno pravna analiza nastanka in delovanja HZ Herceg Bosne), ki je izšla pri zagrebški založbi Jesenski in Turk. Knjigo so predstavili hrvaški predsednik Stipe Mesić, Kasim Trnka,

Zdravko Tomac in Slaven Letica.

ŠUTEJ V GALERIJ FORUM

- Razstavo najnovejših del Miroslava Šuteja z naslovom Arcimbolodošutej je 14. novembra v zagrebški galeriji Forum odprl dr. Andrej Smrekar, direktor Narodne galerije iz Ljubljane.

CYRANO NA PERISTILU

- V splitskem HNK so si za prvo premiero izbrali slavno Rostandovo dramo Cyrano de Bergerac. Predstavo je režiral mladi slovenski režiser Tomi Janežič, ki je za splitski oder osmisli tudi scenografijo. V vlogi Cyrana je nas-

Hrvatsko-slovenska veza: direktor Drame Ivica Buljan i redatelj Tomo Janežič

topil Milan Pleština, v vlogi Roksane pa Adrijana Vicković. V duhoviti zgodbi o pogumnem vitezu in romantičnem pesniku z groteskno velikim nosom je uživalo prepolno gledališče, med katerimi so bili tudi gosti iz Slovenije.

RAZSTAVA SLOVENSKE SKUPINE IRWIN

- 16. novembra se je v Muzeju sodobne umetnosti v Zagrebu predstavila slovenska skupina IRWIN. V okviru razstave z naslovom Privatizacija časa so Irwinovci predstavili Avtoportrete 1991 - 1999, ter dela Retroavangarda 2000, Rekapitulacija, Notranjost planita in Uršula Noordung. Avtorica razstave Nada Beruš je uredila obsežen razstavni katalog.

SLOVENSKI IN HRVAŠKI PESNIKI V DUBROVNIKU

- Od 17. do 18. novembra se je v organizaciji študentske zveze Univerze v Ljubljani in založniških hiš Beletina iz Ljubljane ter Naklade MD v Dubrovniku odvijalo dvodnevno srečanje slovenskih in hrvaških pesnikov, prozaikov in likovnih umetnikov. V galeriji Dulčić-Masle-Pulitika so se predstavili Slaven Tolj, Pe-

tra Kralj, Ana Piplica, Ivana Dražić-Selman, Antonija Rusković in Dejan Pfeifer iz Slovenije. V Salonu ogledal dubrovniške Narodne knjižnice so na literarnem večeru svoje verze brali Andrej Brvar, Jurij Hudolin, Esad Babačić, Ivica Prtenjača, Drago Glamuzina in Tvrtko Vuković. Podobno srečanje so pred časom pripravili v Mariboru.

KONCERT LOS CABALLEROSOV

- Velik uspeh mariachi glasbe je ansambel Los Caballeros potrdil 18. novembra v KD Lisinski. Hladen zagrebški večer so glasbeniki napolnili z vročimi melodijami eksotične Mehike. Kot gostja je nastopila Nuša Derenda iz Ljubljane.

GLASBILA NACIONALNIH MANJŠIN

- Na razstavi "Tradicionalna glasbila nacionalnih manjšin, ki je bila odprta 26. novembra v Klovičevih dvorih v Zagrebu, je bilo na ogled šestdeset glasbil nacionalnih manjšin, ki živijo na Hrvaškem. Razstavo je odprla podpredsednica hrvaške vlade Željka Antunović.

Avtorica razstave Branka Šprem-Lovrić je poudarila, da so se na ozemlju Hrvaške prepletale različne kulture, pripadniki teh kultur pa so v hrvaški prostor vnesli tudi svoja glasbila. Iz Slovenije so bila predstavljena lončeni bas, trstenka in žvegla. Glasbila je ljubeznivo zagotovil Slovenski etnografski muzej iz Ljubljane.

35. ZAGREBŠKI SALON ARHITEKTURE

- Tokratni salon, ki so ga odprli 28. novembra v Domu likovnih umetnikov, je bil v običajnem triletnem intervalu posvečen arhitekturi, urbanizmu in interierju. V briljantni postavitvi Vedrana Ergića in Marka Murtića je bilo predstavljenih 23 že izvedenih del, 42 projektov, 12 interierjev in 24 predlogov. Ena od nagrad za

realizacijo je bila dodeljena Heleni in **Hrvoju Njiriću** za Baumaxov hipermarket v Mariboru.

PROMOCIJA ZGOŠČENKE PRERADA DETIČKA

- 30. novembra je bila v predverju dvorane Vatroslav Lisinski promocija prve zgoščenke, ki jo je izdalo Hrvaško društvo hornistov. Skladbe Mozarta in Brahmsa izvaja prof. **Prerad Detiček**. Promocijo sta vodila **Branko Magdić** in predsednik HDK-ja **Branco Knežić**. Poslušali smo posnetek koncerta za rog in orkester W.A. Mozarta. Navzoči smo prejeli zgoščenko in majico s "podpisom" izvajalca in roga. Na hornističnem druženju ni manjkalo lovskega golaža in dobrega vina. Prof. Detiček bo zgoščenko predstavil tudi v Slovenskem domu.

MEDNARODNA RAZSTAVA FOTOGRAFIJE

- 5. decembra je zagrebški župan **Milan Bandić** v Muzeju za umetnost in obrt odprl mednarodno razstavo fotografije - 28. Zagreb salon. Na ogled je bilo 514 fotografij 363 avtorjev iz 35 držav. Dela je izbrala mednarodna žirija, v kateri je sodeloval tudi **Bogo Čerin**, predsednik Fotokluba Maribor in profesor fotografije na univerzi v Mariboru. Bronasto medaljo FIAP-a je dobil naš rojak **Uroš Podovšnik**. Najboljše fotografije se bodo predstavile še v Bjelovaru, Osijeku, Splitu in Kukuljici na otoku Ugljanu.

VLADO KRESLIN V "TVORNICI"

- Medtem ko hrvaški pevci zlahka polnijo dvorane v Sloveniji, je na koncertu kulturnega slovenskega glasbenika v zagrebški Tvornici (5. decembra) kljub medijski podpori Večernjega lista ostalo prostih kar nekaj sedežev. Ne glede na to pa so Vlado, njegova Beltinška banda, Mali Bogovi, ženski ansambel Katice (naše stare znanke iz Slovenskega doma) ter gostja **Lidija Bajuk** odlično izpeljali koncert, kot da bi nastopali pred desetstisoč poslušalcev. Posebno navdušenje publike so poželi Kreslinovi starši, ki so sodelovali na koncertu. Nekega jutra, ko se zdani, Vsi so venci veji, Vrskanje in jok... te pesmi so bili samo delec čarobne prekmurske etnografske pravljičice. Pred-

stavljena je bila tudi Kreslinova nova zgoščenka Ptič. 3. decembra je **Vlado Kreslin** nastopil v puljskem Domu mladosti. Na koncert, ki ga je ob otvoritvi puljskega hipermarketa organiziral Mercator, se je zbralo 4000 ljudi. Nastopili so še **Đorđe Balašević**, **Kemal Monteno**, **Oliver Dragojević** in **Alen Vitasović**.

KONCERT V SALONU OČIČ

- Na tretjem sezonskem koncertu v Salonu Očič in v organizaciji Društva za uveljavljanje orgelske glasbene umetnosti "Franjo Dugan" so 14. decembra nastopili **Milan Čunko** in **Jelena Jordan**, violi in **Ljerka Očič**, orgle ter - kot gost - **Martin Jordan**, violončelo. Na sporedu so bili Sonata H. Ecclesa, sonata J.S. Bacha in VI. Brandenburški koncert J.S. Bacha. Koncert je neposredno prenašal Hrvaški radio na 3. programu. Bilo je izjemno doživetje poslušati sina in hčer našega slavnega umetnika - slikarja **Vasilija Josipa Jordana**.

LALO SCHIFRIN IN MARIBORSKI SIMFONIKI

- 17. decembra je v KD Vatroslav Lisinski nastopil slavni skladatelj filmske glasbe iz ZDA **Lalo Schifrin**. Rojeni Argentinec je predstavil klasike filmske glasbe z jazzovsko hladnokrvnostjo, pri tem pa popolnoma zadovoljil visoka pričakovanja zagrebške publike ter polepšal predbožični čas. Izvrstnega dirigenta in pianista so odlično spremljali Mariborski simfoniki. Koncert je pokazal, da zvoki, ki spremljajo dogajanje na velikem platnu, lahko živijo tudi izven celoloidnega traku. Poslušali smo melodije iz filmov *Butter*, *Nemogoča misija*, *As times go by*, *Moon river*, *Grk Zorba*, *Under the rainbow*, *V vrtincu*, *James Bond*, *Vojna zvezd*, *Odiseja* v vesolju...

PREMIERA DEŽELE SMEHLJAJA

- Pred svetim večerom je gledališče Komedija izvedlo premiero romantične operete **Franza Lehara** *Dežela smehljaja* in tako še enkrat opozorilo na 50. obletnico svojega dela. *Dežela smehljaja* je nastala tako rekoč v koprodukciji z mariborskim Slovenskim narodnim gledališčem, ki te operete nima več na sporedu. Scenografijo

in kostime v vrednosti 300.000 DEM je podaril Komediji oziroma svojemu dolgoletnemu sodelavcu, režiserju predstave **Vladu Štefančiču** ob 50. obletnici njegovega delovanja. Pisana in kričeva scenografija je delo mariborske scenografije **Mirjane Koren**, razkošni kostimi pa so mojstrsko delo **Ingrid Begović**.

PETNAJST LET TRIO ORLANDO

- 11. januarja je v dvorani Lisinski 15. rojstni dan proslavil Trio Orlando. V tej hrvaško-slovenski trojki ustvarjajo violinist **Tonko Ninić**, pianist **Vladimir Krpan** in violončelist **Andrej Petrač**. Trio je nastal na pobudo Dubrovniških poletnih iger, nastopa pa na Hrvaškem in na tujem. Tokrat je bila na sporedu praznična skladba *Pater noster* **Igora Kuljevića** ob delih Schuberta, Brahmsa in Mendelssohna. Kot gost iz Ljubljane je nastopil **Saša Milošev**, viola.

LAJOVIC IN VLATKOVIĆ

- 12. januarja je v dvorani Lisinski nastopila Zagrebška filharmonija pod vodstvom slovenskega dirigenta in dunajskega profesorja dirigiranja **Uroša Lajovica**. Kot solist je nastopil slavni hrvaški hornist **Radovan Vlatković**, ki je na Zagrebški glasbeni akademiji študiral v razredu prof. **Prerada Detička**. Vlatković je profesor na salzburškem Mozarteumu in nastopa po celem svetu. Na programu so bila dela Haydna, Schmittkeja, Mozarta in Prokofjeva.

MARIBORSKI ORKESTER V HGZ

- Akademski godalni orkester Društva glasbenih umetnikov Maribor je 14. januarja gostoval v dvorani Hrvaškega glasbenega zavoda v Zagrebu. Dirigiral je Igor Gjadrov, kot solisti pa so nastopili **Višnja Mažuran** na čembalu, **Marina Novak** na flavti, **Petra Arlati-Kovačić** na violini ter solistka mariborske opere, altistka **Majda Švagan**. Na sporedu so bile Bachove skladbe.

"NOVELA OD KNEZA"

- 14. januarja je bila na hrvaški televiziji premierno predvajana sodobna hrvaška drama znane dramatika **Fede Šehovića** *Novela od kneza*. Drama obdeluje drzni politični projekt ustanavlja-

nja Dubrovniške Republike v času agresije na Dubrovnik leta 1991. Z izrazitim smislom za groteskno in smešno je Šehović prikazal vzporedni dogajanje - politikanski radikalizem na "visoki ravni" in prizore iz navadne kavarne, v kateri stalni gosti volijo svojega "kneza", saj je smeh najboljši odgovor okupatorju! Drama je bila posneta v avtentičnem dubrovniškem okolju, sodelovali pa so številni domači igralci. V vlogi Aleksandra Ace Apolonija (resničnega pobudnika ustanovitve Dubrovniške Republike) je nastopil Ivica Kunej.

JAZZ V DVORANI LISINSKI

- 17. januarja sta v KD Lisinski nastopila saksofonist in flautist **Tone Janša** ter **Adelhard Roidinger** sekstet. Člani seksteta so **Dominik Krajncan**, trobenta, **Primož Grašič**, kitara, **Dejan Pečenko**, klavir, **Adelhard Roidinger**, kontrabas in **Drago Gajo**, bobni.

26. SALON MLADIH

- 26. januarja je bil v petem paviljonu Zagrebškega velesejma odprt 26. Salon mladih, ki ga prireja Hrvaško društvo likovnih umetnikov. Na površini 10.000 m² so bili postavljeni zabojniki z označeno smerjo hoje, ki je privedla v središče dogajanja z velikim odrom in trgov, kjer so se vsaki dan menjali izvajalci. Selektorja Salona sta bila **Jurij Krpan** iz Slovenije in **Slaven Tolj** iz Dubrovnika. **Jurij Krpan**, voditelj ljubljanske galerije *Kapelica*, je napovedal, da tokrat Salon mladih ne bo eksces, ampak eksperiment, ker bo celoten prostor ena naseljena struktura, na kateri se bodo vsaki dan menjavali atraktivni programi. Otvoritveni performans slovenske skupine *Eclipse* je bil izveden v velikem mraku, saj je uprava Velesejma prepovedala uporabo ognja. 28. januarja, ob koncu salona, so podelili tri ena-

koppravne nagrade za umetniške stvaritve. Med nagrajenci je bil tudi naš rojak **Denis Kraškovič**.

MARKO KRAVOS V ZAGREBU

- 6. februarja je bila v Društvu hrvaških književnikov predstavitev pesnitve v petih slikah z epi-

logom Jazonova sled **Marka Kravosa**, napisane v slovenščini in prevedene v hrvaški in italijanski jezik. Zelo lepo ilustrirano knjigo (Klavdij Palčič) so predstavili predsednik DHK **Slavko Mihalič**, **Andelko Novaković**, prevajalec **Tonko Marojević** in avtor. Odlomke sta brala **Josip Bobi Marotti** in avtor. **Slavko Mihalič** je prebral dve pesmi **Marka Kravosa**, ki ju je v hrvaščino prevedel za Antologijo slovenske poezije. Organizatorji tega lepega srečanja z našim rojakom iz Trsta so bili HDK, Slovenski dom in Veleposlaništvo RS v Zagrebu.

HRVAŠKI GLAGOLJAŠKI REQUIEM

- 7. februarja so v Društvu hrvaških skladateljev predstavili zgoščenko **Hrvaški glagoljaški requiem** skladatelja **Igorja Kuljerića**. Gre za mašo za

umrle, ki je plod avtorjeve globoke želje, da zapiše tisto, kar je v sebi že dolgo slišal, kar je nosil od zgodnje mladosti, ko je poslušal čudežne zvoke glagoljaških ritualov. Requiem je napisan za štiri soliste, mešani zbor in simfonični orkester. Na zgoščenki je posnetek, ki je nastal 15. aprila leta 1999 v KD Vatroslav Lisinski. Solisti so bili **Nelly Manuilenko**, **Merita Juniku**, **Josip Lešaja** in **Janez Lotrič** ob spremljavi Simfoničnega orkestra in Zbora HRT. Dirigiral je **Tonči Bilić**.

KONCERTNA IZVEDBA VERDIJEVE OPERE ERNANI

- 8. februarja je bila v Zagrebu po več kot stotih letih izvedena **Verdijeva opera Ernani**. V dvorani Lisinski so prave ovacije poželi solisti **Janez Lotrič** v naslovni vlogi, mlada sopranistka **Alessandra Rezza**, **Ivica Čikeš** in **Mark Holland**. Odličnemu Simfoničnemu orkestru in zboru HRT je dirigiral **Nikša Bareza**.

MARKO LETONJA V LISINSKEM

- V KD Lisinski je bil 9. februarja v okviru Bele oktave koncert **Zagrebske filharmonije**. Dirigiral je maestro **Marko Letonja**, solist na fagotu pa je bil **Ivica Gašparović**. Na sporedu so bila dela **Stravinskega**, **Mozarta** in **Adamisa**.

Polona Jurinić

ZAGREBSKA MARIBORČANKA VLASTA HEGEDUŠIĆ USTVARJA ŽE 50 LET

Zavesa je padla. Ploskanje gledalcev je prenehalo. Gledališka predstava je končana. Ostanjejo samo spomini na igralce in režiserje. **K**

sreči za scenografe in kostumografe, ki so pomembni soustvarjalci predstave, ni tako. Za njimi ostanejo skice, modeli scene in v večini primerov tudi kostumi. In za njihovim delom se lahko "ODSTRE ZAVESA".

Kaj je pokazala odstirna zavesa za 50-letnim ustvarjanjem zagrebske Mariborčanke **Vlaste Hegedušić**? Rojena v Zagrebu v znani zgornjegrajski družini. Oče je bil profesor na Elektrotehnični fakulteti zagrebske univerze. Njena strica, pokojni **Krsto** in **Željko Hegedušić**, sta bila znana slikarja, brat **Hrvoje** pa je priljubljeni hrvaški šansonjer in skladatelj. Po opravljeni maturi se Hegedušićeva vpiše na Kemijsko tehnološko fakulteto. Že kot študentka kemije izdela skice kostumov in scene za Solacronjeve "Noči jeze", po vzporednem vpisu leta 1949 na zagrebsko Akademijo za likovno umetnost pa dela kot kostumografinja pri filmih **Kreše Golika** "Deklica in hrast" ter **Vatroslava Mimice** "Človek iz mirne ulice". V letih 1953-55 sodeluje v Hrvaskem narodnem gledališču pri operah "Porin" V. Lisinskega, Verdijevem "Trubadurju" in drami M. Gorkega "Na dnu". Leta 1955 diplomira in na osebno povabilo dr. **Jara Dolarja** sprejme enoletno zaposlitev kot prva profesionalna kostumografka v SNG Maribor, kjer ostane vse do danes. V letih aktivnega delovanja v Mariboru in na občasnih gostovanjih v Ljubljani, Celju, Kopru, Zagrebu, Osijeku, Splitu in tujini je **Vlasta Hegedušić** ustvarila okrog 400 kostumografskih in scenografskih rešitev za dramo, opero, balet, opereto in muzikal. Zagrebški ljubitelji operete so v zadnjem obdobju njeno ustvarjalnost lahko

občudovali na sceni **Komedije** v Straussovi opereti "Šišmiš". Posebno ljubezen je **Hegedušićeva** pokazala tudi do modnega oblikovanja.

V letih 1971-

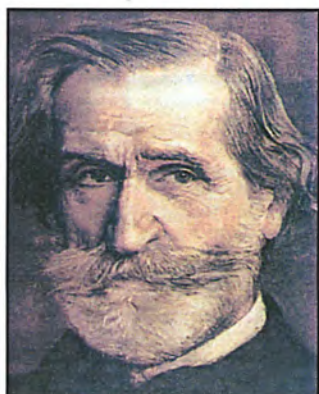
85 je sodelovala s takratnimi tekstilnimi velikani MTT-jem, Svilo in Novoteksom, za katere je oblikovala modne kataloge in velike letne modne revije. "Modna revija MTT-ja je prijetno presenetila ... Modne kreacije **Vlaste Hegedušić** so bile brezhibne, vidno je bilo nekaj mesečno trdo delo, pa tudi spretna roka poznavalca, ki ga ni napustil navdih ... Modeli, ki pomenijo vrhunsko zamisel svetovne mode, pa so se vendarle rodili ob Dravi", je leta 1976 njeno modno revijo ocenil časopis **Delo**. Ob aktivni gledališki dejavnosti in modnih ekskurzij se je **Hegedušićeva** ukvarjala tudi s slikarstvom. Med leti 1976-99 je razstavljala v Mariboru, Senju, Dunaju, Baslu, Nuernbergu in drugje. Svoja zrela leta je posvetila pedagoškemu delu in danes predava kot docent za oblikovanje oblačil na oddelku za tekstilno tehnologijo Strojne fakultete v Mariboru.

Družil sem se z **Vlasto** kot študent, leta so minevala in šele nedavno sva se spet srečala na razstavi v mariborski Umetnostni galeriji, kjer so bili vsi prostori galerije skorajda premajhni za njene eksponate. Radost najinega ponovnega srečanja bila velika. Odpirajoč razstavo, na kateri je bilo veliko znanih meščanov in gledališnih umetnikov iz vse Slovenije, je župan mesta Maribora **Boris Sović** dejal: "Mesta so znana po ljudeh, ki v njih delujejo in živijo. Lahko rečem, da je Maribor znan tudi po umetniškem delovanju zagrebske Mariborčanke **Vlaste Hegedušić**." Upajmo, da bo še dolgo plemenitila naše oko in naše duše s svojo ustvarjalnostjo. In kakor sva se vedno poslavljala: Servus, **Vlasta**!

Ivica Kunej

OB STOLETNICI VERDIJEVE SMRTI

27. januarja je minilo 100 let od smrti največjega skladatelja italijanske opere in najpomembnejšega predstavnika svetovne operne umetnosti **Giuseppeja Verdija** (1813-1901).

Ob tej priložnosti so v predverju HNK v Zagrebu odprli razstavo "Verdi na sceni opere HNK v Zagrebu (1871-2001)" avtorice **Marije Barbieri**. O razstavi in pomembnosti Verdija sta spregovorila ravnatelj Opere HNK **Vladimir Kranjčević** in avtorica. Zagreb je spoznal 13 Verdijevih oper od skupaj 26. V 130 letih je bilo 2500 izvedb Verdijevih oper. Utemeljitelj hrvaške opere Ivan pl. Zajc je v svojem 19-letnem delovanju v stari zgradbi gledališča na Markovem trgu postavil 9 Verdijevih del, ki so doživela 328 uprizoritev. Prva Verdijeva opera v hrvaškem jeziku TRUBADUR je bila na sporedu v sezoni 1870/71. Takrat je bil prvi solist Opere naš rojak Fran Gerbič, ki je bil prvi hrvaški Manrico, Ernani in Vojvoda Mantove. Razstava in priložnostna knjižica "Povjestice" (avtorica M. Barbieri) sta ponovno opozorili na velik prispevek slovenskih umetnikov. Verdijeve like so na sceni hrvaške Opere interpretirali Fran Gerbič, Josip Noll, Irma Polak, Josip Rijavec, Mario Šimenc, Josip Križaj, Robert Primožič, Josip Gostič, Noni Žunec, Ivan Franci, Rudolf Franci, Josip Šutej, Ondina Otta Klasinc in Janez Lotrič. Dirigirala sta Demetrij Žebre in Samo Hubad.

Otvoritvi razstave je sledila svečana izvedba ene od najlepših in najpopularnejših Verdijevih oper - opera Trubadur, pod dirigentskim vodstvom **Lorisa Valtolinija**, Splitčana, ki je od leta 1990 dirigent Ljubljanske opere, od leta pa 1996 njen stalni član. V vlogi Manrica je ponovno blestel **Janez Lotrič**, ki je 30. decembra lani uspešno debitiral v isti vlogi v milanski Scali. Ovacije na odprti sceni in na koncu predstave so ponovno potrdile njegov sloves enega od največjih svetovnih tenoristov in velikega ljubljenske zagrebske operne scene.

Na proslavi Verdijeve obletnice so bili tudi gosti iz Slovenije: naši prijatelji iz KD Jože Gostič iz Homca, podžupan občine Domžale **Simon Mavsar** in ravnatelj ljubljanske Opere dr. **Borut Smrekar**. Vsi omenjeni so tudi člani iniciativnega odbora za pripravo vsakoletne prireditve Gostičevi dnevi. O tem projektu bomo vsekakor še poročali. *Polona Jurinč*

O PODOBNOSTIH IN RAZLIKAH MED SLOVENŠČINO IN HRVAŠČINO

Včasih se v življenju zasuče tako, da svoj dom postavimo izven meja domovine naših prednikov, staršev, prijateljev. V državi, kjer lahko svoj materni jezik največkrat uporabljamo le v zasebne namene. Bolj ko leta tečejo, bolj nam uhajajo iz spomina posamezne domače besede, ki jih mimogrede nadomestimo s tistimi, ki jih večkrat slišimo, bolj so naši slovenski stavki slovnično nenavadno zgrajeni. V naš domači jezik so se vtihotapile prvine tujega jezika, ki ga v vsakodnevem življenju pogosteje uporabljamo. Jezikoslovci ta pojav vplivanja jezikovnih prvin enega jezika na drugega strokovno imenujejo *interferenca* oz. *vnašanje*.

Veliko pasti za uporabnike jezika vsebujejo ravno podobni jeziki, ki zavajajo s stopnjo podobnosti - ker ima tuji jezik precej podobnih značilnosti kot materni, ker ga razumemo, se nam dozdeva, da ga na nek način že obvladamo. Slovenščina in hrvaščina sta za to zelo slikovit primer, saj sta si med *južnoslovanskimi jeziki*, med katere sodijo še makedonščina, srbsčina, bolgarščina (in po mnenju nekaterih tudi črnogorščina in bosanščina) najbližji. Povezujejo ju podobnosti *glasov*, *besed* in *naglasa* in ločujejo nekatere opazne razlike, ki bi jih rada ob začetku našega druženja v jezikovnih koticah predstavila.

Slovenščina se lahko pohvali z izjemno narečno razčlenjenostjo. Od tod izvira rek, da *ima vsaka vas svoj glas*. Kar osem velikih narečnih skupin (gorenjsko, primorsko, koroško, štajersko, prekmursko, dolensko, rovtarsko, kočevsko) pozna in več kot 48 različnih govorov, medtem ko v hrvaščini obstajajo le tri narečne skupine: kajkavska, štokavska in čakavska.

Slovenščina je med svojimi glasovi ohranila *polglasnik*, ki ga zapisujemo s črko *e*, najdemo pa v besedah: megla, pes, starec, sladek, deska ..., v hrvaščini pa ga zamenjuje *neobstojni a*: magla, pas, starac, sladak, daska.

Slovenščina ne pozna črk *ć* in *đ*, namesto njiju se uporabljajo *č* (mečem, čevapčič) in *j* (meja), *tj* (cvetje), *dj* (orodje) ter *dž* (džuveč).

Hrvatom, ki se učijo slovensko, povzroča nemalo težav glas, ki ga v svojem maternem jeziku ne poznajo, izgovarjamo pa ga v besedah *rekel, hodil, solza, volna, vzela*. Imenujemo ga dvoustnični *u*, zapisujemo pa s črkama *v* oz. *l*.

Dobrodošla je tudi informacija, da kjer imamo v slovenščini soglasniški sklop *čr-* (črna, črta) in *vs-* (vsi, vsak), bo v hrvaščini sklop *cr-* (crna, crta) in *sv-* (svi, svatko).

Potrebno pa je priznati, da je slovenščina siromašnejša od svoje sosede, kar se tiče glagolskih časov. Hrvaščina pozna kar tri čase, ki zaznamujejo preteklost, poleg navadnega preteklika (*pisao sam*) tudi aorist (*napisah*) in imperfekt (*pisah*), in dva časa za prihodnost, futur I (*ću pisati*) in futur II (*budem pisao*), slovenščina pa ima le navaden preteklik (*pisal sem*) in en prihodnjik, ki ga tvorimo s pomožnim glagolom *biti* + *deležnikom* na *-l* (bom pisal), ne pa z glagolom *hoteti*, kot v hrvaščini.

Slovenščina ima tudi en sklon manj kot hrvaščina, poznamo samo 6 sklonov, ker se je naš *zvalnik* poenotil z *imenovalnikom*, v hrvaščini pa se je ohranil, zato pa se lahko pohvalimo z več *končnicami pri sklanjanju*, kar tudi nam, Slovencem, včasih povzroča težave.

Nenazadnje pa moramo omeniti še *dvojino*, ki je gotovo rezervirana za ljubezen, kjer sta dva ravno prav.

Če je današnji jezikovni kotic predvsem teoretično naravnani in napisan bolj na kožo jezikovnim navdušencem, je bil za tem skrit le en namen: prikazati slovenski in hrvaški jezik tako, da je razvidno, kje so najbolj očitne razlike, ker ravno te pri rabi jezika 'poskrbijo', da se zmotimo. Gotovo ste se že kdaj zalotili, ko ste nekomu obljubili, da mu s poletnih počitnic 'budete pisali', namesto da mu *boste pisali*, kot je pravilno, saj slovenščina ne pozna futura II. Najbolj zabavne pa so seveda tiste komunikacijske nerodnosti, do katerih pride zaradi podobnosti besed, ki jih sicer poznata oba jezika, njihov pomen pa je različen. S takšnimi *navideznimi prijatelji* pa se bomo ukvarjali v naslednjem jezikovnem koticu. *Mateja Tirgušek*

Našo novo rubriko Jezikovni kotic bo za Novi odmev pripravljala profesorica slovenskega jezika Mateja Tirgušek, lektorica za slovenščino na Katedri za slovenski jezik in književnost (Oddelek za slovanske jezike in književnost) Filozofske fakultete v Zagrebu. Profesorica Tirgušek bo z veseljem odgovarjala na vaša konkretna vprašanja, ki jih lahko pošljete na naslov uredništva Novega odmeva.

KRONIKA SLOVENSKEGA DOMA 2000

Že dolgo nisem se oglasil,
da bi Vam kroniko prebral,
zato se kritik je oglasil,
me pisat' kroniko nagnal.

Se leto "00" je končalo
in z njim stoletje je odšlo,
za njim v spominu pa ostalo
le malo dobrega nam bo.

Bili sta dve svetovni vojni
in tudi "domovinski rat",
zato so mnogi že pokojni,
o tem ne bi govoril rad.

Poglejmo raje kaj med nami
v Slovenskem domu je bilo,
uspehi mnogi so za nami
in delo plodno je bilo.

Naraslo je število članov,
ki v Dom naš radi pridejo,
da tu si najdejo zabavo,
s prijatelji se snidejo.

Zvabili so jih prvi petki
na rojstnih dnevov srečanja,
ki nekim se že zdijo redki
pa bi želeli tedenska.

Med nami tu so humoristi,
ne zmanjka nikdar jim idej,
program ne sme bit' vedno isti,
Silvin, kaj novega povej!

Pa je prišel trgovski potnik,
potem za njim še aforist,
pa še kraljevi strogi stotnik,
na koncu tudi parodist.

So pevci vandrili po svetu,
so radi peli tu in tam,
so veselili se uspehu,
a Franc se trudil ni zamen.

So naši pesniški večeri
skrbno pripravljeni bili,
so člani jih lepo sprejeli,
saj Ivica za to skrbi.

Kdo bil je večkrat še v programu?
To naše gracije so tri,
so Jelena in Katarina,
Polona trio skup drži.

Bile so lepe nam razstave,
ki Dom jih večkrat priredi,
nikdar ni majkalo zabave,
da naše člane razvedri.

ODMEV se prav lepo razvija,
dvanaest števil je že izšlo,
postal res prava je revija,
v njej avtorjev je že prek sto.

Zahvala naj gre uredništvu,
a Silvin, glavni urednik,
naj ga naprej strokovno vodi,
to vsi želimo in zapik.

Prešli smo v novo tisočletje,
naj bo nam tisočletje nad
izpolnjenih, da doživetje
bilo bi lepo kot pomlad!

Marijan Horn

PREGOVORI SO ZAKLAD ČLOVESKE MODROSTI

Že velja, kamor srce pelja.

Zlata roka železna vrata prebije.

*Ni tisti siromak, kateri nikoli nič ni imel - nego tisti, ki je imel,
pa izgubil.*

Čim višje kdo stoji, tem nižje more pasti.

Redka sreča brez nesreče.

Po izgubi poštenja, gre radost življenja.

Bolje drži ga, kot lovi ga.

Osel gre le enkrat na led.

Ovca živa, volk sit, vkup ne more bit.

Nove postave, nove zmešnjave.

Lažniku še resnice ne verjamejo.

Ni vse zlato, kar se sveti.

Izbrala Cvetka Matko

VREMENSKE PREROKBE

Čeprav je bilo v minul-
lem letu največ vremenskih
sprememb v zadnjih dese-
tletjih, morda še lahko ver-
jamemo starim vremenskim
prerokbam.

In kaj nas čaka v tem le-
tu?

Kakršno bo vreme na
prvi dan novega leta, takšen
bo tudi veliki srpan - suh ali
moker. (Bilo je suho.)

Kako za Vincenta
(22.1.) bilo, tako čez leto
ostalo bo. (Bilo je oblačno z
malo padavinami in razved-
ritvami.)

Če sv. Pavel (25.1.) po
kopnem primaha, sv. Jurij
po snegu jaha. (Bilo je

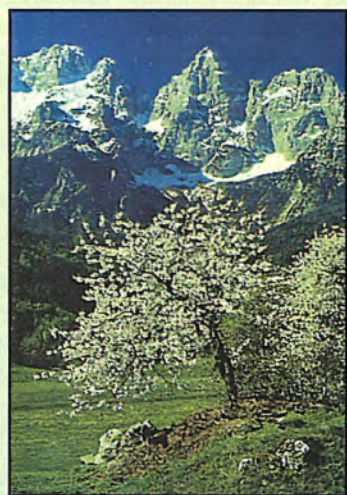
sončno, zvečer deževno.)

Če na sv. Pavla sonce si-
je, žito dobro dozori, gornik
dosti vina v sode vlije in po
volji kmetu se godi.

Če nasv. Pavla bo jasno
nebo, dobra bo letina - že
stari pojo.

Če prosinca ni snega, ga
za mali traven da.

Cvetka Matko

SPOMINI NA DOGODEK V ANKARI PRED 39 LETI ŠPORTNICA V NOVINARSKEM DRESU

Na atletskem prvenstvu Balkana leta 1962 v Ankari (Turčija) sem osvojila tri zlate medalje - v teku na 100 in 200 metrov ter v štafeti 4x100 metrov. Tega prvenstva se še danes zelo dobro spominjam.

V tistih časih je potovanje v Ankaro trajalo neskončno dolgo. Iz Beograda v Carigrad smo potovali z letalom, od Carigrada do Ankare pa s starim turškim avtobusom. In to vso noč. Avtobus je bil silno neudoben. Na cilj smo prispeli utrujeni in kot pretepeni. Bila je jesen, ob koncu atletske sezone in sama nisem bila ravno v dobri formi. Vse leto me je mučila resna poškodba Ahilove tetive, kar je pogosta težava sprinterjev in tekačev nasploh. Poškodovana sem tekmovala tudi na prvenstvu Evrope v Beogradu. Na desni nogi sem nosila debel mavčni zavoj, ki ga je prekrivala bela nogavica. Ta zavoj je do neke mere ščitil nogo. Tekla sem dve tekmici na 200 metrov. V kvalifikacijah sem dosegla čas 25.1, v četrtfinalu pa 25.0. To je bilo prepočasno za uvrstitev v polfinale. No, glede na poškodbo, nisem bila nezadovoljna. V štafeti 4x100 metrov smo s kolegicami **Drago Stamejčič, Nada Šimić** in **Zdenko Kolenc** dvakrat izboljšale državni rekord in bile na koncu četrte v Evropi, kar je bil za nas velik športni uspeh. Med prvenstvom Evrope v Beogradu in Balkanijado v Ankari se je moja poškodba postopno zdravila. V Turčiji je bilo zelo toplo, prava tropska vročina, kar je meni v sprintu zelo ustrezalo. Zmagala sem na 100 metrov s časom 12.0, na 200 metrov pa s 24.4. Skupaj s kolegicami smo bile najboljše v štafeti 4x100 metrov. Razglasili so me za najboljšo tekmovalko na igrah. Časopisi so bili polni mojih slik. Moram priznati, da mi je takšna priljubljenost godila.

Moj mož Vilko je tedaj delal kot športni novinar v redakciji Vjesnika v Masarykovi ulici, nedaleč stran od našega Slovenskega doma. Vselej je pisal o atletiki, vendar v redakciji ni bilo dovolj denarja, da bi z reprezentanco potoval v Ankaro. Prosil me je, naj se mu s tekmovalca z nekaj besedami oglašim v redakcijo. Najpomembnejše je bilo, da dobijo rezultate za jutranjo izdajo. Tu pa so se začele moje velike težave. Bila sem trikratna prvakinja Balkana, v življenju kar de-

setkrat, v novinarstvu pa sem bila čista začetnica. Preko Beograda sem naročila telefonsko zvezo z Zagrebom. V tistih časih je bil to edini način, da dobiš Zagreb. Moje kolegice so se pripravljale za banket, jaz pa sem v hotelski sobi čakala na zvezo z Zagrebom. Telefon nikakor ni hotel pozvoniti. Uro, dve, tri... kdo ve, kako dolgo sem čakala. Telefon je ostal nem. Preklinjala sem obveznost, ki sem jo prevzela. Hotela sem iti na zabavo, na ples, proslaviti moj velik športni uspeh. Namesto tega sem "čepela" v hotelski sobi. Ure so tekale, jaz pa sem bila žejna, slabe volje, besna. Končno se je oglasil Beograd, z mehničnimi besedami "Dobili ste Zagreb...". Na hitro sem stenografu po telefonu narekovala rezultate in se poslovila z besedami: "Vedite, uničili ste mi večer!" Pohitela sem na banket in tam srečala le še zadnje goste. Vsi so me presenečeno gledali: le kje je bila Olga do zdaj?

Naslednje jutro je Vjesnik - edini med vsemi jugoslovanskimi časopisi - objavil kratko poročilo iz Ankare, z mojim podpisom. To je bila moja prva novinarska izkušnja.

Danes, v času mobilnih telefonov, telefaksov, osebnih računalnikov in interneta, se vse to zdi smešno, absurdno. Pred 39 leti pa so bile telekomunikacije še na "primitivni" ravni, zaradi česar je bilo novinarsko delo še posebej težko in naporno. Ko sem se vrnila v Zagreb, se mi je mož sladko smejal: "Kolikokrat sem tudi sam nekje na tujem takole čakal na telefonsko zvezo z Zagrebom..." Vselej mi je pravil, da je v vseh mestih na svetu še najbolje spoznal telefonske govorilnice.

Doma imam 10 zlatih balkanskih atletskih medalj, med njimi tri iz Ankare. Precej velike so. Ko z njih brišem prah, se vedno prebudijo spomini na tisto vročo turško noč, ko sem se "igrala" novinarko, namesto da bi proslavila svojo trojno zmago. Danes je ta spomin prav prijeten.

Olga Šikovec-Luncer

Štafeta Jugoslavije 4x100 metrov na prvenstvu Evrope v Beogradu leta 1962: Nada Šimić, Olga Šikovec, zvezni kapetan Marko Račić, Zdenka Kolenc in Draga Stamejčič.

DAVO KARNIČAR - SLOVENEK, KI JE PRVI PRESMUČAL Mt. EVEREST

7. oktober leta 2000 je za Slovence postal zgodovinski dan. Jezerjan **Davo Karničar** je na ta dan postal prvi človek na svetu, ki je neprekinjeno smučal z najvišje gore sveta, 8848 metrov visokega Mount Everesta. V slabih petih urah je Davo presmučal svoj zgodovinski spust in tako uresničil dolgoletne sanje.

Rodil se je 26. oktobra leta 1962 na Zgornjem Jezerskem in zrasel v znani gorniški družini Karničarjev. Tekmoval je v alpskem smučanju in bil član jugoslovanske reprezentance med leti 1975 in 1982. Od leta 1980, ko je postal alpinist, je Davo Karničar opravil že več kot 1200 alpinističnih vzponov in smučarskih spustov. Presmučal je velike alpske stene kot na primer severovzhodno steno Eigerja in vzhodno steno Matterhorna. Smučal je z najvišjih slovenskih gora (Triglav, Jalovec, Špik, Kočna...) in tudi z vrhov najvišjih gorstev na svetu (Elbrus, Kamčatka). Bil je prvi Slovenec, ki se je spustil z osemtisočaka, in sicer z 8091 metrov visoke Annapurne. Davo je prav tako avtor najtežje slovenske presmučane smeri, spusta po plezalski smeri Fritsch-Lindenbach na severni strani Grintavca nad Jezerskim. V letih 1985 do 1995 je kot maser, serviser smučí in trener sodeloval v smučarskih reprezentancah Slovenije in Norveške, skrbel pa je tudi za smučí norveškega smučarskega zvezdnika Oleja Christiana Furusetha. Davo Karničar je vodja šole gornišstva in smučanja na Jezerskem ter predsednik Turističnega društva Jezersko.

Od prvega vzpona na Everest je minilo skoraj pol stoletja. Postal je prizorišče za doseganje številnih podvigov, med njimi je bilo nekaj smučarskih poskusov. Leta 1996 se je Everesta lotil tudi Davo Karničar, a je pri poskusu vzpona na vrh v silovitem viharju omrznil in bil tako prisiljen končati odpravo. Štiri leta pozneje se je vrnil. Potem, ko se je obut v pancerje povzpел na najvišjo goro sveta, si je 7. oktobra ob deveti uri zjutraj po lokalnem času, pripel posebej za to priložnost narejene smučí in se z njimi spustil do baznega tabora dobre tri in pol kilometre nižje. Dosegel je nekaj, kar ni uspelo še nikomur na svetu in bo v zgodovini za vedno zapisan kot prvi človek, ki je na smučeh premagal Mount Everest.

Tanja Bernard

NOVICE IZ ŠPORTNEGA SVETA

SMUČANJE

Oktober 2000

SOELDEN - v prvem veleslalomu sezone so bili rezultati slovenskih in hrvaških smučark solidni: Mojca Suhodolc -10., Janica Kostelić 12. in Alenka Dovžan 14.

November 2000

PARK CITY - v prvem slalomu v Ameriki je zmagala Janica Kostelić, zelo dobra je bila na četrtem mestu Špela Pretnar.

ASPEN - druga zmaga Kostelićeve v slalomu, Pretnarjeva solidna - deveta.

Januar 2001 -

MARIBOR - organizatorji so na temperaturi 15 stopinj uspeli izpeljati veleslalom za Zlato lisico. Največ navijačev je prišlo iz Hrvaške in se razveselilo petega mesta Kostelićeve, prijetno je presenetila mlada Črnjanka Tina Maze, ki je bila deseta. Na žalost je bil zaradi toplega vremena in pomanjkanja snega slalom odpovedan. To je ustavilo "invazijo" hrvaških navijačev na Pohorje.

FLACHAU - še ena zmaga Janice Kostelić in odličen ekipni nastop Slovenk: 4. Hrvat, 7. Pretnar, 10. Dovžan.

CORTINA D'AMPEZZO - v superveleslalomu dobri nastopi Suhodolčeve in Kostelićeve s petim oziroma devetim mestom.

ROKOMET

Oktober 2000

CELJE - v prvi tekmi Lige prvakov med tradicionalnima tekmeoma Celja Pivovarne Laško in Zagreba je bil rezultat vso tekmo izenačen. Pomlajeno moštvo gostov je presenetilo z odlično igro v napadu, toda na koncu so izkušeni rokometaši Celja vendarle zmagali z izidom 29 : 26.

December 2000

ZAGREB - pred 8000 navijači so domači rokometaši skušali ujeti razliko treh zadetkov iz Celja, vendar so z borbeno igro Celjani uspeli oh-

raniti neodločen izid in se prvič iz Ledene dvorane vrnil v Celje neporaženi. Izid je bil 22 : 22.

Januar 2001

ZAGREB - v pripravljalnih tekmah za svetovno prvenstvo v Franciji so se pomerili rokometaši Hrvaške in Slovenije. V prvi tekmi je pomlajena hrvaška reprezentanca zmagala z izidom 27 : 25, v drugi so Slovenci brez nekaj poškodovanih igralcev odigrali slabše in izgubili 24 : 30.

STRELSTVO

November 2000

ZAGREB - Na 27. trofeji Mladosti v zračni puški je zmagal olimpijski zmagovalec Rajmond Debevc pred Bosancem Fazlijo in Hrvatom Turkom.

DVORANSKI NOGOMET

Oktober 2000

KARLOVEC - V kvalifikacijski tekmi za evropsko prvenstvo v Moskvi sta se pomerili reprezentanci Hrvaške in Slovenije. Gostje so se zelo dobro upirali favoritom, toda na koncu so zmagali domači z 2 : 1 in se tako uvrstili na prvenstvo stare celine.

PLAVANJE

December 2000

VALENCIA - V tem španskem mestu je potekalo evropsko prvenstvo v malih bazenih. Na 200 m hrbtno je Gordan Kožulj osvojil srebrno medaljo, Blaž Medvešek bronasto. Najboljši hrvaški plavalec je drugo srebrno medaljo osvojil na 100 m hrbtno. Evropska prava sta postala Ante Mašković na 50 m hrbtno in Peter Mankoč na 200 m mešano.

Rok Jurinić

JANICA KOSTELIĆ, ŠOLARKA IZ CELJA

Hrvaška snežna kraljica Janica Kostelić je dva razreda osnovne šole končala v Sloveniji! Ta presenetljiv podatek je bralcem slovenskega dnevnika Večer pred kratkim razkril direktor Rokometnega kluba Celje Pivovarna Laško Vlado Privšek.

Oče hrvaške šampionke Ante Kostelić je bil namreč dve leti (v sezonah 1988/89 in

1989/90) trener celjske rokometne ekipe. Ta čas je seveda skupaj z družino živel v Celju.

Privšek je za Večer o tem povedal: "Janica je bila takrat stara sedem, morda osem let in skupaj z bratom Ivico sta hodila dve leti zapored na Osnovno šolo Frana Roša v Celju.

Družina je živela v klubskem stanovanju na Hudinji in so, kolikor se spominjam, vsak trenutek prostega časa izkoristili za to, da so se odpeljali smučat v Avstrijo. Vendar ne kot turisti v hotele, pač pa trenirali oba otroka. Komaj smo rokometaši v petek končali trening, že so sedli v avto in se odpeljali v Avstrijo, od koder so se marsikdaj vrnil komaj v ponedeljek popoldne."

NOVI RUBRIKI NA POT

Dragi bralci Novega odmeva. Ena od novosti, ki jih prinaša 13. številka našega glasila, je rubrika Naše zdravje. Tokrat v njej objavljamo dva prispevka naših članov. Prim.dr. **Peter Brinar** piše o dejavnikih tve-

ganja v tretjem življenjskem obdobju, mr.ph. **Majda Barada** pa o tem, kako si lahko z zelišči pomagamo pri zdravljenju prehlada. Pripravljenost za sodelovanje v novi rubriki Novega odmeva sta izrazila še dva naša člana, in sicer dr. **Zvonko Poje** in dr. **Marija Leokapija Mosakowska Razner**. Vsi so pripravljeni odgovarjati tudi na vaša vprašanja, zato vas vabimo, da nam jih pošljete!

TREĆA DOB I RIZIČNI FAKTORI

Ključne riječi: kvaliteta i dužina života, rizični faktori, preventiva, tegobe trećeg doba

Treća dob obuhvaća sve osobe starije od 60 godina. Te osobe podložne su tegobama, koje su posljedica kako same dobi, tj. "zamora materijala", tako i uznapredovalih tegoba kroničnih bolesti. Sasvim sigurno, da ne možemo spriječiti pojavu tegoba, koje su očekivane u toj dobi, ali sasvim sigurno ih možemo ublažiti, a neke i izbjegnuti. Naime na zdravstveno stanje utječu nasljedne osobine, vanjski faktori i način života. Stoga je potpuno razvidno da možemo utjecati na vanjske faktore kojima smo izloženi i na naš način života.

Zdrav način života, to će reći, puno aktivnosti, kretanja, rekreacija od mladih nogu uz pravilnu

prehranu omogućit će, da u treću dob zakoračimo puni snage i životnog elana, a tegobe koje nailaze biti će zanemarive ili će se javiti kakvih desetak godina kasnije. To znači da smo uspjeli produžiti kvalitetan način življenja. Znači kretanje, rekreacija i umni rad činit će

nas "mlađim", a prehrana sa minimalnim unosom masti uz ograničene količine i kalorije, omogućit će nam održavanje vitalnosti, vitkosti i želje za svakom aktivnošću.

Uz zdravi život potrebno je izbjegavati pušenje, a uživanje alkohola svesti na razumnu mjeru! Naš genom ili nasljedne osobine, određuju sve, pa tako i učestalost pojavnosti neke od kroničnih bolesti. Stoga sistematski pregled jednom godišnje osigurava da se na vrijeme uoče neke promjene, koje upućuju na početak kroničnog oboljenja, a to znači prevenciju ili pravodobno liječenje. Koliko je važno voditi zdravi život, izbjegavati sve ono što nam šteti, ukazuje činjenica, da u samo 25% na zdravstveno stanje utječe medicina, a ostalo ovisi o kvaliteti života koji provodimo, tj. način prehrane, rekreacija i izbjegavanje pušenja, alkohola i slično.

Rizični faktori koji utječu na zdravlje su:

1. visok krvni tlak
2. povećanje masnoće u krvi
3. šećerna bolest
4. debljina
5. nikotin/pušenje.

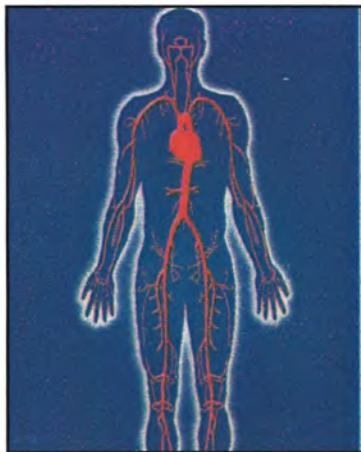
Najčešća oboljenja su redom: bolesti srca i krvnih žila, maligna oboljenja, ciroza jetre, artroze i druga reumatska oboljenja, probavna oboljenja i neurološke bolesti.

Najčešća smrtnost redom: srce i krvne žile 52%, malignomi 22%, ozljede 6% (infarkt srca, moždani udar).

Iz svega navedenog je razvidno da su krvne žile bitan čimbenik našeg zdravlja a da ih pušenjem, pretjerano masnom hranom, debljinom, neaktivnošću, uništavamo i dovodimo do neželjenih posljedica i velikih problema u "trećoj dobi." Neredovitim liječničkim pregledom prekasno uočavamo bolest, pa su i posljedice, tj. komplikacije daleko veće. Simptomi na koje moramo obratiti našu pozornost i odmah potražiti savjet liječnika su: dugotrajne glavobolje, vrtoglavice, dvoslike, dugotrajna promuklost i kašalj, krv u ispljivku, dugotrajne probavne smetnje te promjena sa stolicom, krv u stolici, poremećaj mokrenja i tamna mokraća, bolovi u trbuhu, krvžica u prsima, ...

Život je kao svijeća koja se upali, život teče, svijeća gori i jednog dana se ugase. To je prirodni i razumljiv proces, na što čovjek ne može djelovati. Međutim mi možemo i dužni smo sebi da život učinimo kvalitetnim, izbjegavanjem svega što narušava zdravlje, a redovnim sistematskim pregledom uočiti ćemo simptome bolesti, te je na vrijeme i uspješno liječiti.

Prim.dr.Peter Brinar

O ZDRAVILNIH RASTLINAH PRI ZDRAVLJENJU PREHLADA

Zgodovina medicine je bila več tisočletij tesno povezana z zdravilnimi rastlinami. Z razvojem kemije je raziskovalcem uspelo izolirati "delujoče stvari" zdravilnih rastlin in dokazati spojine, odgovorne za njihov zdravilni ali pa tudi strupeni učinek. V začetku prejšnjega stoletja so obetavni rezultati zdravljenja s sintetičnimi zdravili zanimanje za fitoterapijo (zdravljenje z rastlinami) potisnili v kot. V zadnjih letih pa interes za ta način zdravljenja in predvsem za rastline spet naglo raste. Raziskujejo se njihovi kemijski in terapijski učinki, industrija pa je iz rastlin razvila celo vejo preparatov. Čaji so še vedno najpogostejša oblika zdravilnih pripravkov iz rastlin.

Za uspeh zdravilnega čaja je potrebna kvalitetna rastlina, kar pomeni, da mora biti pravilno gojena, pobrana, posušena, zdrobljena in ne sme biti pres-tara. Kadar rastlinice sami pobiramo, moramo paziti, da niso zrasle v onesnaženem okolju. Sušimo jih vedno v senci.

Priporočljivo je, da jih zdrobimo tik pred uporabo, saj tako bolje ohranimo njihove zdravilne snovi, ki v zdrobljeni rastlini hitreje izgubijo svoj zdravilni učinek. Paziti moramo tudi na ustrezno embalažo in zaščito. Najbolje jih je hraniti v kartonski škatli in ne v plastični vrečki. Razlika med osvežilnim in zdravilnim čajem je zelo majhna.

Kadar pripravljamo čaj iza "domače lekarne", je najbolje, da se odločimo za eno samo rastlino in jo kvalitetno uporabimo. Izdelovanje čajnih mešanic prepustimo strokovnjakom, saj ti dobro vedo, katere rastline lahko kombinirajo, da ne nastanejo neželene reakcije med učinkovinami. Pomemben je tudi sam postopek priprave. Pravilo je, da rastline nežne gradnje (list, cvet) prelijemo z vrelo vodo (1 velika žlica rastlin na 2 dcl vode), pokrijemo, pustimo namočene 10 minut in čaj je gotov.

Kadar želimo pripraviti čaj iz čvrstih delov rastlin (korenina, lubje, plodovi), rastlino prelijemo s hladno vodo, ki jo grejemo do vrenja. Na ta način iz rastlin dobimo kvalitetne izvlečke. Sicer pa morajo imeti čaji ali mešanice, ki jih strokovno pripravijo v lekarni oziroma tovarni, navodilo o pravilni uporabi. Prav tako ne smemo pozabiti preveriti roka uporabe.

Nekaj najpogostejših rastlinic za preganjanje zimskih težav:

Beli slez ali ajbiž (lat. *Althae folium*)

Zdravilna sta list in korenina. Vsebuje veliko sluzi, ki ovija vnete sluznice dihal, pa tudi želodca in črevesja (driska). Pomaga pri izkašljevanju. Da bi ohranili sluz, ga pripravljamo s hladnim pos-

topkom in sicer žlico korena prelijemo z 2 dcl hladne vode in pustimo namakati 20 minut. Tako pripravljena sluz se uporablja tudi za kapanje v nos, posebno pri otrocih. Če imamo vneto grlo, čaj malo pogrejemo in osladimo z medom. Pri želodčnih težavah in driski ga pijemo nesladkanega.

Žajbelj (kadulja) lat. *Salvia officinalis*

Zdravilni so listi in eterično olje. Nabira se pred cvetenjem in hitro posuši v senci. Žajbelj ne kuhamo, ampak ga samo prelijemo z vrelo vodo in pokrijemo. Služi za izpiranje vnete sluznice grla in ust.

Lahko ga pomešamo s kamilico. Žajbelj tudi zmanjšuje prekomerno znojenje.

Trpotec (trputac) lat. *Plantago lanceolata*

Uporablja se list. Sok svežega trpotca vsebuje aukubin in ima dokazano antibiotsko delovanje. V ljudski medicini se je sveži sok uporabljal za celjenje ran. Liste nabiramo celo leto, vendar je najboljši čas pred cvetenjem. Blaži kašelj in bronhijalne tegobe. Čaj sladimo z medom.

Materina dušica (timijan) lat. *Thymi vulgaris herba*

Majaron vrtni (mažuran) lat. *Majoranae herba*

Rastline se nabirajo v času cvetenja. Blažijo krče v želodcu in umirjajo kašelj, bronhitis in astmatične napade.

Lapuh (podbjel, lepuh) lat. *Tussilago farfara*

List in cvet lapuha se nabirata na sončnih mestih v maju in juniju. Čaj olajša izkašljevanje, mehča sluz v bronhijih in se priporoča bolnikom s kroničnim bronhitisom in pljučnim emfizemom. Ne smemo ga uporabljati dlje od meseca dni.

Bezega (bazga) lat. *Sambuci flos*

Cvet bezga pospešuje znojenje in tako znižuje telesno temperaturo. Dobro ga je piti skupaj s šipkom in lipo zaščita proti prehladu. Je dober diuretik (pospešuje izločevanje urina), uporabljamo ga tudi proti revmi.

Lipa (cvjet lipe) lat. *Tiliae flos*

Enako kot bezega pospešuje znojenje in se priporoča pri prehladu.

Priporoča se čaj proti prehladu:

Lipov cvet	20 g
Šipek	20 g
Cvet kamilice	10 g
Cvet bezga	10 g

Ker je lipa naše sveto drevo, njen list pa naš zaščitni znak, nas bo tudi lipov čaj zaščitil pred zimskimi nevšečnostmi.

mr. ph. Majda Barada

OD KOČEVJA DO KOLPE IN STAREGA TRGA

Na povabilo župnije Stari trg ob Kolpi in družine **Kraškovič** iz Zagreba smo se člani Slovenskega doma 26. novembra odpravili na izlet v Kočevje in okolico ter na blagoslov križevega pota v Starem trgu ob Kolpi.

Po Kočevju nas je vodila vodička **Nina**. Ogledali smo si cerkev Svetega Jerneja, ki daje mestu svojevrsten pečat. Seznanili smo se z bogato zgodovino tega območja. Kočevsko je bilo nenaseljeno vse do 14. stoletja. Tedaj so gospodarji Kočevskega - Ortenburžani - v kočevske gozdove, bogate z lesom in divjadjo, naselili nekaj sto ljudi, po mnenju zgodovinarjev iz Tirolske in Koroške. To so bili prvi prebivalci Kočevskega. Zanje se je uveljavilo ime kočevski Nemci ali Kočevjarji. Kočevje se prvič omenja leta 1363 z imenom Gottsche, in sicer v listini, ki jo je izdal Oglejski patriarh. Pomembno obdobje za Kočevje je bilo 15. stoletje; leta 1471 je namreč dobilo mestne pravice ter srebrni pečat s Svetim Jernejem. Večina kočevskih Nemcev se je med 2. svetovno vojno, v letih 1941-43, iz političnih razlogov s tega področja izselila. Njihova izselitev, vojno pustošenje, povojno propadanje in načrtno rušenje so imeli za nekoč razvito kulturno pokrajino daljnosežne posledice. Veliko območje nekdanj kultiviranega ozemlja danes prekriva gozd, na-

selja pa so porušena in odstranjena. Med 177 naselji na nekdanjem nemškem jezikovnem območju na Kočevskem je več kod polovica uničenih oziroma nenaseljenih. Danes so v imeniku naselij Republike Slovenije vpisane le še 104 naselja. Od nekdanj 123 cerkev jih je ostalo le še 28. Izginila so tudi številna pokopališča, znamenja in kapelice.

Iz Kočevja smo se odpeljali v Kočevsko reko, kjer se z državnim denarjem gradi nova cerkev, in v Gotenico, kjer je kamp posebnih enot slovenske policije. Vsi ti kraji so bili več kot 50 let nedostopni javnosti. Tu je bilo od konca 2. svetovne vojne do razpada SFRJ zaprto vojaško območje.

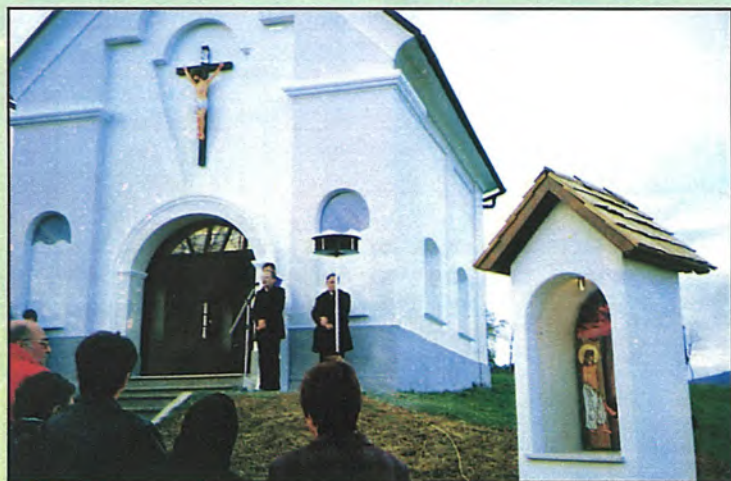
Pot nas je dalje vodila od Štalcerjev, Morave, Banja loke, Fare, do reke Kolpe. To je prekrasna soteska, ki bi jo morali spet obiskati spomladi ali jeseni.

Videli smo mogočne ruševine obrambnega gradu Kostela ter na koncu prispeli do Starega trga ob Kolpi. Bili smo na blagoslovu novega križevega pota z desetimi kapelicami ter obnovljene kapele Sv. Andreja. Kapelice je oslikal akademski kipar

Denis Kraškovič iz Zagreba. Njegova družina je iz Predgrada, vsi pa so člani Slovenskega doma. Po blagoslovu je bila sveta maša v cerkvi Svetega Jožefa. Domačini so nas zelo lepo sprejeli in pogostili, posebej lepo pa nas je pozdravil župnik g. **Jože Pavlakovič**.

Polona Jurinić

DROBTINICE IZ FILATELIJE

Olimpijski znamki

Pošta Slovenije je 16. oktobra lani izdala dve znamki z motivi Olimpijade SYDNEY 2000. Na eni sta prikazana veslača v dvojcu **Iztok Čop** in **Luka Špik**, ki sta

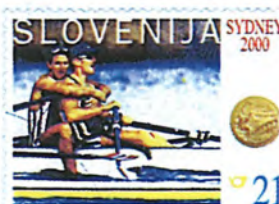
zaslužna, da se je na prizorišču olimpijskih iger prvič v zgodovini poletnih olimpijskih iger razlegala slovenska himna. Na drugi znamki je **Rajmond Debevec**, ki je zables-tel v trojnem položaju z malokalibrsko puško. Dosežek, ki je tudi novi olimpijski rekord, mu je prinesel zlato olimpijsko medaljo in tako so Zdravljico zaigrali tudi drugič.

Znamka ob 450 letnici prve slovenski tiskane

knjige.

Prvi slovenski knjigi je napisal in leta 1550 izdal tedanji duhovni vodja slovenske reformacije **Primož Trubar**. Ob pomoči razumevajočih sponzorjev iz vrst kranjskega plemstva je na Bavarskem izdal Katekizem (Catechismus) in obenem, ob splošni nepismenosti ljudstva, še drobno knjižico Abecednik (Abecedarium). Za slovenščino se je odločil iz povsem praktičnih razlogov, ne pa zaradi jasne namere utemeljitve slovenskega slovstva. Zgodovinsko gledano je izid postal daleč najpomembnejši dosežek slovenskega protestantizma in kot tak eden od prelomnih trenutkov slovenstva. Dr. **Andrej Hozjan** je v Biltenu Pošte Slovenije o znamki med drugim zapisal: Kot jemlje drevo, ki ponazarja rast in razvoj, svojo moč iz korenin, tako pomenijo prve tiskane knjige eno od osnov za kulturni razvoj slovenstva.

Marijan Horn (povzeto po Biltenu Pošte Slovenije)

NE POZABIMO SLOVENSKE JEDI

Veselo smo se poslovili od minulega leta. Vse, kar je bilo hudega, je dobro pozabiti, kar nas čaka, pa še ne vemo. Kaj nam torej preostane? Skušajmo se veseliti vsakemu novemu dnevu, saj je mozaik našega življenja sestavljen iz majhnih koščkov, povezanih v celoto. Naj nas veselijo malenkosti. Cenimo majhne radosti in jih ne ubijamo s pesimizmom. Naj tudi kreativnost daje smisel našemu življenju. Še malo pa bo pomlad in za veliko noč bomo spet razveselili naše najbližje. Ob obloženi mizi se bo zbrala vsa družina. Ta tradicija je kamenček sreče v našem mozaiku. Tokrat objavljamo dva recepta za velikonočne dobrote in dva recepta za slaščice, ki smo jih poskusili na silvestrovanju v Slovenskem domu.

Cveta Matko

RUMENE KOCKE

Potrebujemo: 14 dkg margarine, 14 dkg sladkorja, 12 dkg zmletih orehov ali lešnikov, 7 dkg ostre moke, malo ruma in sneg iz 3 beljakov. **Preliv:** 3 rumenjaki, 12 dkg sladkorja v prahu.

V margarino vmešamo sladkor, dodamo orehe, moko, rum in sneg. V namaščenem in z moko posutem pekaču pečemo testo na temperaturi 150-180 stopinj. Še toplo prelijemo z rumenjaki, v katere smo penasto vmešali sladkor. Narežemo na kocke.

Marta Beker

PUNČ TORTA

Dobro zmešamo 6 rumenjakov, 30 dkg sladkorja in 20 dkg masla ali margarine. Ko naraste, primešamo 30 dkg moke z 1 pecilnim praškom, 25 dkg mletih orehov, 1-2 žličke kakava, 1,5 dcl mleka. Na koncu rahlo vmešamo sneg 6 beljakov. Pečemo pri 200 stopinj.

Še toplo prelijemo z vročim prelivom, ki ga pripravimo iz 20 dkg slad-

korja, 1 dcl vode, 1 dcl ruma. Hladno okrasimo s stepeno smetano.

Mirna Korkut

VELIKONOČNA

PRESTA

Za kvašeno testo: zavojček suhega kvasa pomešamo z 1 žličico sladkorja, eno osmino mlačnega mleka. Pustimo vzhajati 10-15 minut. Presejemo 0,5 kg moke.

Zmešamo 5 dkg sladkorja, vanilijevega sladkorja, malo soli, 1 jajce, 25 dkg mehke margarine ali masla.

V sredino moke damo vzhajani kvas in ostale sestavine. Izdelamo gladko testo in ga razdelimo na 3 dele. Iz vsakega dela naredimo kito, ki jo zavijemo v presto. Premažemo s kondenziranim mlekom.

V sredino preste vtisnemo celo jajce. Pustimo na pekaču 30 minut da vzhaja, nato pa pečemo 40 minut na 200 stopinj.

Presta je lahko lepo darilo. Postavimo jo na leseno deščico, zavijemo v karirano platneno krpo in povežemo z okrasnim trakom.

Cvetka Matko

VELIKONOČNI

KRUHOV PEČENJAK

1 kg starega belega kruha narežemo na kocke, prelijemo s pol litra tekočine, ki ostane od kuhanja šunke. Dodamo 4 rumenjake, 2 dcl kisle smetane, muškatove oreščke, na koščke narezane "ostanke" kuhanega ali pečenega mesa ter sneg 4 beljakov. Vse dobro premešamo. Pečemo na 180 stopinj. Jed je pečena, ko lepo porumeni.

Pečenjak je dober topel in hladen. Zraven tkeje kuhano šunko s hrenom, kuhana jajca (velikonočni pirhi)...

Ivanka Nikčević

REBUSI ZA KRATEK ČAS

Andrej Bobič

DRAGI OTROCI!

Tokrat vam predlagamo, da se naučite staro igrico "Pekel in nebesa", se poveselите ob prijetni pesmici znamenitega slovenskega pesnika Otona Župančiča, nekaj časa pa prihranite tudi za reševanje križanke.

Prejeli smo več pravih rešitev zadnje križanke, nagrado pa bo - tako je odločil žreb - prejela **Sandra Perić**.

Če boste to pomlad kaj lepega narisali, nam vsekakor pošljite svojo risbico in z veseljem jo bomo objavili v naslednji številki Novega odmeva! Tokrat si lahko ogledate, kaj sta ustvarili **Lea Bušac** in **Andreja Gulič**.

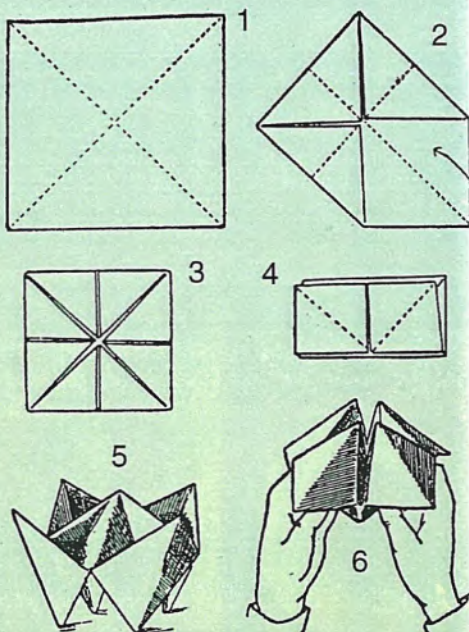

IGRAJMO SE!

Listu papirja kvadratne oblike zavijni vse štiri vogale v sredino (slika 1). Isto stori nato tudi na obratni strani (slika 2). Tako nastanejo štirje žepki (slika 3). Če previdno odpreš ostale štiri žepke (slika 4), dobiš solnico s štirimi oddelki (slika 5).

“Pekel in nebesa”

S solnico se otroci igrajo igro "Pekel in nebesa". Kazalca in palca obeh rok vtakni v vse štiri žepe solnice, solnico samo pa seveda obrni s spodnjim delom navzgor. Kakor premikaš prste, tako se "solnica" razdeli na dva razporka, zdaj v eni, potem v drugi smeri. Poslikaj z barvami notranjost obeh razporkov, en razporek naj pokaže modro, drugi pa rdečo notranjost. Stopi zdaj pred koga in ga vprašaj, naj si izbere enega od razporkov.

Nato mu ga odprl v zaželeni smeri. Prikazal se bo ali "pekel" (rdeče) ali pa "nebesa" (modro) (glej sliko 6!).

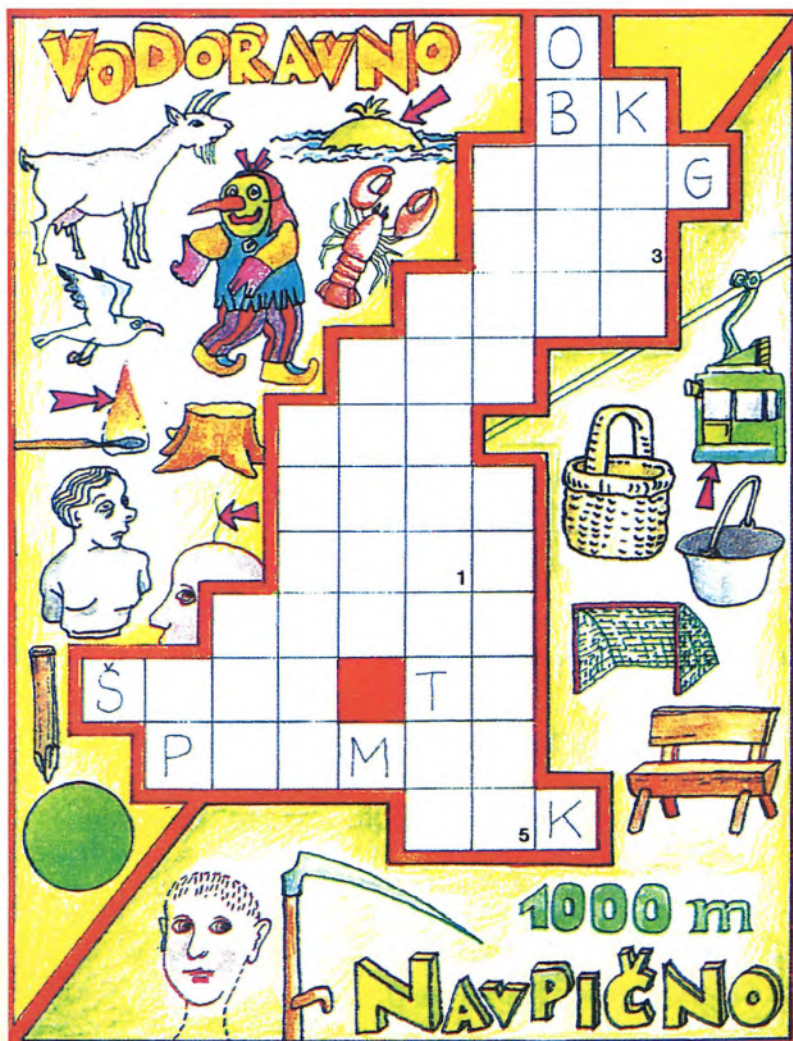
OTON
ŽUPANČIČ:
BOŽJI VOLEK

Čurimuri, božji volek,
božji volek moj,
zleti, zleti in pokaži,
kje je domek tvoj!

*Z roke dečkove je božji
volek odletel
pa na polja pisani je
Cvetki obsedel.*

Čurimuri, božji volek,
tam je domek tvoj.
Zdaj pa zleti in pokaži,
kje je domek moj!

*Poletel je božji volek
k soncu pod nebo -
dolgo je za njim strmelo
dečkovo oko.*

ALI STE VEDELI...

... da je bil ljubljanski slikar **Mihael Stroj** v obdobju, ko je bival v Zagrebu (1830-42), osrednja osebnost v hrvaškem slikarstvu bidermajerja. Portretiral je vrsto uglednih cerkvenih dostojanstvenikov, plemičev in meščanov, predvsem intelektualcev, iz Zagreba, Varaždina, Samobora ter bil povezan s pomembnimi osebnostmi ilirskega gibanja in hrvaškega kulturnega in političnega življenja. Znani so njegovi portreti **Julijane Gaj**, **Josipe Vancaš**, **Stanka Vraza** in škofa **Juraja Haulika**.

... da je bila prva slovenska gledališka predstava v Zagrebu priložnostna igrice **Josipa Jurčiča** in **Janka Kersnika** "Berite Novice" (1895).

... da si je slavni hrvaški skladatelj in dirigent **Ivan Zajc** (1832 - 1914) dopisoval s številnimi slovenskimi glasbeniki in glasbenimi ustanovami. Njegova dela so na Slovenskem izvajali, prepisovali in objavljali.

... da je najlepši secesijski spomenik v Ljubljani - Zmajski most - leta 1901 projektiral **G. Zaninovich** iz Dalmacije

... da je znameniti slovenski dramski umetnik **Ignjat Borštnik** (1858 - 1919) igral v prvih igranih filmih na Hrvaškem, in sicer v filmu Matija Gubec (režija **A. Bičnički**, 1917), Brišem in sodim (režija **A. Grund**, 1919) in Kovač razpela (režija **H. Hanus**, 1919).

... da je prvo knjigo v kajkavskem narečju napisal **Anton Vremec**, župnik iz Brežic. V delu Kronika (1578) je prikazal zgodovino hrvaških in slovenskih dežel.

... da je **Jakob Volčič** (1815 - 1888), slovenski duhovnik na Voprincu nad Opatijo, v Slovenskem glasniku objavljajl sistematične zapise istrskega ljudskega izročila ter zbiral in opisoval številne glagolske rokopisne spomenike, ki so se ohranili po njegovi zaslugi. Volčič je objavljajl tudi v Novicah in Naši slogi. Rodil se je v Gorenji vasi pri Ratečah, umrl pa je v Zarečju pri Pazinu.

... da so ustvarjanje "kranjskih" umetnikov v Zagrebu v 17. stoletju pospeševali predvsem je-

zuiti, zlasti v času zidave in opreme cerkve svete Katarine. Iz Ljubljane so za to cerkev med drugim pripeljali štiri oltarje in orgle.

... da sta prvo slovensko knjigo, Trubarjev Katekizem (Catechismus, izšel leta 1550) že leta 1563 v hrvaškem jeziku objavila **Stjepan Konzul Istranin** in **Antun Dalmatin**.

... da so enodejanko slovenskega pesnika, dramatika in prevajalca **Antona Funteka** (1862-1932) "Za hčer" prej uprizorili v Zagrebu kot v Ljubljani (1898).

... da je bil slovenski pisatelj, publicist in zgodovinar **Josip Stare** (1842 - 1907) pred upokojitvijo več let profesor v Osijeku in Zagrebu. V letih 1881-97 je redno poročal za Ljubljanski zvon. V rubriki Pisma iz Zagreba je pisal o literarnem in kulturnem dogajanju v hrvaškem glavnem mestu.

... da je **Janez Trdina** (1830 - 1905) dolga leta poučeval na Hrvaškem, in sicer v Varaždinu (1853-55) in na Reki (1855-67). V reških "Spominih", "Bachovih huzarjih" in "Ilirih" ter portretih hrvaških narodnih veljakov je neposredno upodobil tedanji čas in dogodke.

... da so najstarejša ohranjena dela slovenskega mojstra baročnih oltarnih podob **Fortunata Berganta** odkrili v Sinju, Leščah in Otočcu v Liki. Te podobe so nastale okoli leta 1751.

... da je med 1. in 2. svetovno vojno na zagrebški akademiji likovne umetnosti študiralo 84 slovenskih študentov, med njimi pomembni predstavniki slovenske umetnosti 20. stoletja, na primer **Nikolaj Omersa**, **Marij Pregelj**, brata Kalin...

... da v frančiškanskem samostanu v Klanjcu hranijo orgelske zvezke in kantual maš slovenskih skladateljev iz 18. stoletja, v frančiškanskem samostanu na Košljunu pa koprške rokopisne muzikalije iz 18. stoletja.

... da je velik slovenski pisatelj **Ivan Tavčar** (1851 - 1923) v noveleti **Antonio Gledevič** opisal znamenitega hrvaškega pisca **Augusta Šenoa**.

... da je slovenski arhitekt in urbanist **Maks Fabiani** (1865 - 1962) ustvarjal tudi na Hrvaškem. Med drugim je sezidal dom za državne uradnike v Opatiji in vilo barona Schwegla v Voloskem. (i.t.)

Perutnina Ptuj

1905

Novi odmev izdaja **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom** iz Zagreba s pomočjo Ureda za nacionalne manjnine Republike Hrvatske in Ministrstva za kulturo Republike Slovenije. Za izdajatelja: **Darko Šonc**. Urednik: **Silvin Jerman**. Uredništvo: **Miroslava Marija Bahun, Tanja Bernard, Marijan Horn, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Cvetka Matko, Franc Strašek, Darko Šonc, Ilinka Todorovski** (pregled, priprava in oprema besedil). Oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj**. Tisk: **FS d.o.o.**, Hrvatske bratske zajednice b.b., Zagreb. Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku. Naklada: 500 izvodov. Naslov uredništva: **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom**, Masarykova 13/I, 10000 Zagreb, telefon/telefaks: 4855 171, e-mail: slovenski-dom@zg.tel.hr

